

గిరిజన్

250/4-

పునర్ముద్రణ

వి/బి

301.44/095484
BHU

ALL
506

రచయిత: భూకౌస్ చినవెంకటేశ
సెనెట్ మెంబర్-నాగార్జునవిశ్వవిధ్య

ఆహారపు అలవాట్లు :- వీరు సంచార ప్రవృత్తినను
సరించియే ఆధారపడియుండును. “రెపు” అనే ఆలోచన
వీరికి లేదు గనుక వీరికి తినటము అనువగనునది దొరికినప్పుడల్లా
తినినంత తిని పారవేయుటయే వీరికి అలవాటు. వీరిలో
నూటికి 80 మంది మాంసాహారములను భుజించెదరు. వీరిలో
కొంతమంది వేటాడిన జంతువుల మాంసమును ఎండబెట్టు
కొని తినట అలవాటై యున్నది. వీరు పక్షులను, అడవి
పక్షులు, అడవి పావురాళ్ళను కూడ తినెదరు.

వైద్య పరిజ్ఞానము :- వీరిలో చాలామంది అడవు
లలో తిరుగుతూంటారు. కనుక వీరికి దెబ్బలు తగిలినను,
కడుపులో నొప్పివచ్చినను, తలకాయ నొప్పివచ్చినను,
యితర దీర్ఘకాలమైన వ్యాధులు సంభవించినను, అడవిదోష
ధములు, చెట్లక్రియలు వాడుదురు.

స్వగీత నాట్యములు :- వీరు ఎంతో అందంగా
ఉంటారు. వీరి కంతమాధుర్యము ఎంతబాగుంటుందో అంత
శ్రావ్యంగా పాడగలరు. వీరు గ్రామములను, పండుగల
సమయములందు బంజారా నృత్యములు, చేయుచు నాట్యము
చేయుదురు. కొన్ని వేలమంది ప్రజలను ఆనంద పోలికలలో
ముంచివేయుదురు.

భాషలు :- గిరిజన తెగలలో అనేకములైన భాషలు
వాడుకలో కల్పము. పాశ్చాత్య దేశాలలో నివసించు గిరి

గిరిజన ప్రగతి

253/4-29

★

Am

రచయిత :

భూకావ్య

Aceno

5068

★

ప్రచురణ :

ఆంధ్రప్రదేశ్ గిరిజన సంక్షేమసంఘము గుంటూరు

Regd. No. 119/75

దరిద్రము, ఊహము మొదలగునవి రావని వీరి భావన. వీరు నాకేంద్రస్వామిని అమితంగా పూజిస్తారు. శనివారం నాడు తులసి చెట్టును యింటింటా నాటుదురు. ప్రతిదినము స్త్రీలు వేసవ రుణముననేలేచి అభ్యంగన స్నానము చేసి, భర్త ఆశీర్వాదములు తీసుకొనుదురు. వీరిలో విశిష్టమైన కళగలదు. అదియే శిల్పకళ. పూర్వము మహాబలిపురము, అజంతా, విల్లోరా గుహలలో చిత్రములు, కట్టడములు వీరు చేసినారు అనబడవారై వాడుకలో యున్నది. ప్రాచీన ఆచార్యుడు శ్రీ నాగార్జుననివద్ద శిష్యురీకము చేసి నారని వారై కలదు.

కుంటలు :- వీరు మొక్కజొన్న, తేయాకు తోటలు విరివిగా పెంచెదరు. వీరిలో మగవారు వ్యవసాయముచేస్తారు. 10 సంవత్సరముల నుండి 22 సంవత్సరముల వయస్సు మగవారు, ఆడవారు వ్యవసాయమునకు సాయపడతారు.

కేంద్ర ప్రభుత్వము తీసుకొనవలసిన చర్య :- ఇండియాకు స్వరాజ్యంవచ్చి 32 సం॥లు అయినా, గిరిజనుల యెడల కేంద్ర ప్రభుత్వం సవరి ప్రేమచూపుచున్నది. మాజీ ప్రధానులు శ్రీ కుండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ, శ్రీ మతి ఇందిరాగాంధీ గార్లు 29 సం॥ కురిసాలనలో శుష్క శ్రీయ ప్రకటనలుచేస్తూ నాగాళ విషయాలలో నిర్ణయము

స్వామ్యములు : గ్రంథకర్త :

ప్రథమ ముద్రణ : ప్రతులు - 800

1979 జూన్

ACC No.
5066

మూల్యం : రు 10/-

501.4444
BHV

ప్రతులు :

భూశాస్త్ర చిన్న వెంకటేశ్వర్లు

వక్త్రా సంపాదకులు :

1/2 కాకుమాను వారితోలు

అరండలే పేట (పోస్టు)

గుంటూరు-2 (ఆం. ప్ర.)

జీవన విధానముగా పాటించటం గమనార్హం. దొంగ
తనాలకు దోపిడీలకు మూలకారణము అగ్రార్థులనే
భూస్వాముల వుద్దేశ్యంతోనే అనేది గమనించవలసిన
విషయం. ఎందుచేతనంటే తిరిగి సమయాలలో భూస్వా
ములు వీరికి పెట్టుబడిపెట్టి పోషించి, దోపిడీలలో తెచ్చిన
ధనరాసులను, బంగారములను, వీరు తీసుకొని, విరివి
మరల ఆ పనులకే పోల్చుపొంచటం లేనిచో వారిని హింసి
ంచటం ఆననాయితీగా అయిపోయింది. గ్రామ పెత్తందారుల
స్వార్థముతో బాటు, ధనాపేక్షలు ఈ బోయవారి అభివృద్ధికి
ఆటంకాలుగా అయిపోయాయి.

గత కొద్ది కాలముగా ఈ వాల్మీకులయొక్క స్థితిగతు
లను మార్చటానికి, వారిని నేర సజాతుల జాబితానుండి
తొలగించటానికి, వారి అభివృద్ధికి, విజ్ఞాన సముపార్జనకు,
ఆర్థిక ప్రగతికీగాను, గ్రామ పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమమును
అచ్చటి యువకులు తీసుకొని కార్యక్రమాలను వాగించటం
హర్షనీయం.

ప్రభుత్వ అధికారులైన శ్రీ. యస్. ఆర్. శంకరన్,
ఐ. ఏ. యస్. శ్రీ కె. మాధవరావు ఐ. ఏ. యస్. శ్రీయస్.
నారాయణన్ ఐ. ఏ. యస్. శ్రీ యమ్. వి. భామన్. ఐ. పి. యస్.
శ్రీ కె. స్వామినాథన్ ఐ. ఏ. యస్, గౌరవప్రదించి ఆకర్షిం
చుకొని, వారిసహాయ సహకారాలతో భూదానోద్యమ
బోర్డువారి సహాయముతో పొందిన 100 ఎకరముల భూమిలో
50 ఎకరాల భూమి స్వంతముగా పొందుచుకొని ఒక సహ

అంకితము

అశ్యా !

మన రాష్ట్ర, కేంద్ర ప్రభుత్వములవారు బలహీనవర్గాల ప్రజలకు, బృహత్తర కార్యక్రమములు ఏర్పరచుట, వారి సాంఘిక జీవన ఉపాధికల్పనకై వందలాది కోట్ల రూపాయలు వెచ్చించుచున్నారు. ప్రధానమంత్రి శ్రీ మురార్జీ దేశాయ్, రాష్ట్రముఖ్య మంత్రి డా॥ మట్టిచెన్నారెడ్డి గార్ల సంతకము కార్యక్రమములకు పలువిధములైన స్కీములను ప్రవేశ పెట్టిరి. కాని సరిలయిన ప్రభుత్వ యంత్రాంగము లేనందున అభివృద్ధి కార్యక్రమములు కంటే పడుచున్నవి. ఉద్యోగ నిర్వహణలో అధికారులు తమ బాధ్యతలు విస్మరించి, అవి నీటికి పాలుచుడుచున్నందున గవర్నమెంటువారు ప్రవేశపెట్టు కార్యక్రమములు విజయవంతము కావటంలేదు.

ముఖ్యముగా గిరిజనప్రాంతములలో శ్రద్ధగల ప్రభుత్వ అధికారులు చాలతక్కువనుంది ఉంటాగు. వారిలో శ్రీ పి. అబ్బన్న A. P. A. S. గుంటూరుజిల్లా జాయింట్ కలెక్టరు గారు ఒకరు.

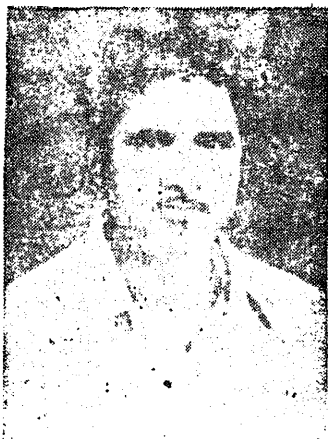
శ్రీ పి. అబ్బన్న రాష్ట్రంలో అన్ని జిల్లాలలో వివిధ రకములైన పోస్టులలో ఉద్యోగరీత్యా నేవలుచేశారు. ముఖ్యముగా భద్రాచలంలో ఏడేని ప్రాంతములలో గిరిజనుల మధ్య నేవచేయుటకు ప్రభుత్వము వాటి అవకాశము కల్పించు

చిరి. ఆకాలములో ఆప్రాంతపు ప్రజలు శ్రీ అబ్బన్నను ఎంతగానో ప్రేమించినారు. వారిలో ఒక వ్యక్తిగా ఉండిపోయినాడు. దురదృష్టవశాత్తు భద్రాచలంనుండి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేసి నందుకు ఆప్రాంతపు ప్రజలందరూ ఊరేగింపులుచేసి, విజ్ఞాపనపత్రములు ద్వారా ప్రభుత్వమునకు విన్నవించుకొన్నారు.

రాష్ట్ర ప్రేయస్పద్యయంగా, క్రమశిక్షణ మార్గంగా నిర్ణయించుకొని పనిచేసే కొద్దిమందికి అధికారులలో శ్రీ పి. అబ్బన్న గారు ఒకరు. అట్టివారి నేపలు ప్రతి ఒక్కరికి తెలిసిన విషయమే! వారు నేవాదీక్ష - నీతి నిజాయితీలకు మారు చేరు. కావున అటువంటి సంఘ సంస్కర్త అయిన శ్రీ. పి. అబ్బన్న A. P. A S గారికి ఈ గిరిజన ప్రగతి పుస్తకమును అంకితముచేసి ఉడుతా భక్తిని సమర్పించుకొనుచున్నాము.

మీ మాతా
రచయిత.

శ్రీ గుంటూరు జిల్లా జాయింట్ కలెక్టరు

పి. అబ్బన్న A. P. A. S. గారి

అభినందన గీతికామాల

శ్రీ మదాంధ్ర కవిత్ర ధాత్రీ తలాస
పేరుగల్గిన మేలిగుంటూరునీను
నేలుచున్న అబ్బన్నకు శ్రీలు మేల
భారముగ సూర్య ప్రోచుత భారతాంబ

భుసులు పాలమ్మి గంగయ్య గర్భకు
కాంతిముత్య ఫలమ్ము విక్రాంత యువకు
గిరిజన ద్రుగతి కృతి పండితము గొన్న
నక్కా పోషకుండు విజ్ఞాన ధనుడు

అశమై స్వీయ కృషిని విద్యార్జనమ్ము
చేసియన్ నతీర్థులలో ప్రసిద్ధిగొన్న
నవినయగ్రాహి ఆదర్శ చాత్రవరుడు
చనవు సంస్కారముల మొట్టమొదటి వాడు

వనతి గృహముల యందు నివాసముండి
శ్రద్ధతో నిశీధిని కళాశాల కేగి
పట్ట భద్రులయందు ప్రప్రథము డగుచు
న్యాయ శాస్త్రాభ్యసనము నొనర్చి నాడు.

వరుస గుడివాడ కొవ్వూరు వరిసి కట్ట
ణమ్ము నమలాపురమ్ము ననంతపురము
పుణ్య భద్రాచలముల పగణ్య ధర్మ
పాలకుండగు నధర్మ పథికుడితడు.

మహితసాంఘిక సంక్షేమ ముత్రివరుల
కార్యదర్శిగ ప్రజకు సౌఖ్యమ్ము గూర్చి
పేదలకు ప్రభుత్వమునకు ప్రీతిపాత్రు
డై ధ్రువమ్ముగు నద్యశమ్ముండినాడు

వినుత వై నామ్ము కార్పారేషనుకు సర్వ
గౌరవాధిక్యములుగల్గి కార్యకూడు
డైన జనరటు మేనేజరై ప్రశంస
లందుకొని బుధప్రకర చూరాయనంగ

సయముగా గురజాల తెనాలి యందు
హాలికుల పాలకుల నమస్యలను దీర్చి
శర్కర ఘోష రీల డై రెక్కరులకు
మేలు బంతిగ చెలిమితో మలగినాడు

సుప్రసీద్ధినిగొన్న యాంధ్రప్రదేశ్
న్యాయపరిపాలనా బాధ్యతాయుతంబు
శక్తియు క్తులుగల్గి ప్రజ్ఞాధురీణు
డనగ పరిపాలకులలోన గణనకెక్కి

అబ్బలేసట్టి వారల కబ్బవగుచు
అన్నలేసట్టి వారల కన్నవగుచు
అత్యధిక ప్రేమమూర్తి వీవగుదువనుచు
అమృతాన్న నిన్బిల్చిరి “అబ్బన్న” యనుచు

పాదపము నీడ నివసించు పేదజనుల
కిండ్లు గట్టించి బంజరులిచ్చి పాడి
వనులనిచ్చి, ప్రజా ప్రభుత్వపు సామ్మ
ధర్మ నరణి బంచిన నెరదాత యితడు.

దేవళమ్ముల గనరాని దేవదేవు
పేదసాదలలో జూచి ప్రేమమీర
నాదరించి తరించు భక్తాగ గణ్యు
ధళిల మతముల సమత గలట్టివాడు.

బుద్ధ క్రీస్తు సజ్జర్మతీ మునివరేణ్య
 లాత్మ దైవమ్ము లైయుండ నహరహమ్ము
 దీనజన సేవయే తన ధ్యేయ మనెడి
 ధీరశాంతుడు మండలాధీశుడితడు.

గిరిజనుడు మామ అల్లుడు హరిజనుండు
 కావ్య బంధుత్వమిక భావి కాలమందు
 హరిగిరిజన వర్ణాంతర పరిణయములు
 జరుగనీ కృతి స్వీకార చరిత సాక్షి

శాంత సుందర శివమై ప్రళయిగొన్న
 ప్రళయితో సున్న తోన్నత వదవులంది
 స్నేహశీలియౌ కమలా మనోహరుండు
 వర్ధిలును గావుతన్ శత వత్సరములు.

విద్వాన్ బి. యేలియ.

గిరిజన ప్రగతి

మొండిబండ

వివిధరకములైన సంచార జాతులలో ఇది ఒక ప్రత్యేక జాతి. ఈ జాతిని తమిళనాడులో మొండివాళ్ళని అందురు. వీరికి పూర్వులు పెట్టిన పేరు పూర్తిగా మొండిదే. వీరు పని తనములో మొండిగా వ్యవహరించెడివారు. వీరికి కోపము ఎక్కువ. వీరు యాచించి జీవించుట వీరి ముఖ్యవృత్తి. వీరు అడుక్కొనుట చారిత్రాత్మికముగా యుండును. దాదాపుగా గలాట మాదిరిగా యుండును. కొన్ని చోట్ల యాచించునపుడు పెద్ద పెద్ద బండలు తీసుకొని ఇంటిముందర బోల్తా పడుకుంటారు. వారు భిక్షము వేయనియడల ఆ బండతో తలబాదుకొంటారు. ఇది చూచిన వారెవరైన భయముతో వచ్చి భిక్షము వేడతారు. మరికొంతమంది కత్తులతో, చాకులతో, ముండ్లతో తొడలుపైన, ముఖముపైన కాలుపైన కోసుకుంటారు. వీరికి కోపము వచ్చినయడల రాళ్ళు, మట్టి, ఇసుక ఇండ్లముందర తూర్పువాలుగా పోయుదురు. దేశచరిత్రలో ఈ జాతులలోకెల్ల వీరి ప్రవర్తన అతిముఖ్యమైనది.

వీరు యాచించునపుడు వారసత్వము నుండియు వారి సంతానమునకు వాంతి చేసుకొనుట, శ్రాగుట మొదలగు విద్యలు బాల్యమునుండే నేర్పడరు. వీరు బాటలనుండి వెళ్ళు

సప్పుడు, వీధులనుండి వెళ్ళునపుడు ఈ రకములైన విద్యలను ప్రదర్శించగలరు.

ఈజాతివారు దేశములోని పలు ప్రాంతములలో గుంపులు గుంపులుగా బయలు దేరుతారు. వారిప్రదేశాలను వారు ఎన్నుకొంటారు. ఒకరి ప్రాంతములో మరి ఒకగుంపు ప్రవేశించిన యడల వారికి కులతప్ప వేస్తారు. వీరికి కుల ఆచార వ్యవహారములు, కట్టుబాట్లు మెండు. వీరు ఆంధ్ర ప్రాంతములో ఎక్కువగా తిరిగి డెరు. వీరు మాంసాహారులు. వీరికి జముడుకాకులను తినుట అలవాటు. వీరు గృహములను అందముగా తీర్చిదిద్దుకొనునట్లుగా పూర్తి ఇళ్ళను నిర్మించు కొంటారు. వీరికి అడుక్కినుట జన్మహక్కుగా పరిగణిస్తారు. దీనిని వీరు వంశపారంపర్యముగా భావిస్తారు.

వీరికి పశువులను పెంచుట ముఖ్యవృత్తి. వీరురైతులు భూస్వాములు, రేమాదుల ఇండ్లయందు జీతానికి పనిచేసి, వారి పశువులను అడవులలో కాపలాకాస్తారు. పశువుల మల మూత్రములను పెంటకుప్పలుగా తయారుచేసి వ్యాపారము చేసెడివారు. వీరిలో దొంగతనము చేయుట అరుదు. ఒకవేళ దొంగతనము చేసినయెడల కాళ్లు, చేతులు నరికివేస్తారు. వ్యభిచారము వృత్తి అలవాటులో యుండెడిది. అటువంటి వారిని కులము, నసాబు (పంచాయతీ) పెట్టించి, ఇరువురను రప్పించి,

తప్పుబిప్పులను విచారించి, కలపెద్దలు శిక్ష విధిస్తారు. తర తరాలుగా ఈజాతి వారిని రైతులు పెట్టిచాకిరి చేయించు కొనినట్లు వాడుకలో ఉన్నట్లు కొన్ని కథలు చెప్పుచున్నారు.

ఉదా! ఒక మొండిబండ కుటుంబము రైతులవద్ద కవులుకు కుదురుతారు. వారికి సంవత్సర జీతము క్రిందనో, పెండ్లిఖర్చు క్రిందనో ఘోషారు రెండువేల రూపాయలు లభిస్తు ఉన్నారు. రైతులు ఆబాకీకి వడ్డీమీద వడ్డీలు కట్టుకొని తరాల వారిగా వారితో పెట్టిచాకిరి చేయించు కొంటారు.

ఈ విధముగా వారిజీవితములు ఎడారిలో వయ్యాసిన్నలుగా, ఉండుట ఆశ్చర్యదాయకము. మానవజీవన స్రవంతిలో కలురకములైన బాధలకు వీరిని సమాజము గురి చేస్తుంది.

పథుత్వము తీసుకొనవలసిన జాగ్రత్తలు :-

ఈజాతి సంచార జాతుల జాబితా క్రింద ఉన్నది. వీరు వసించుటకు గ్రామముల మధ్యలో కాలనీలు ఏర్పాటుచేయవలయును. వీరికి వృత్తి సౌకర్యము కొరకు చేతివృత్తులను ప్రోత్సహింపవలెను. వీరిపిల్లల విజ్ఞానముకొరకై పాఠశాలలను పెట్టి వీరికి హాస్టలు వసతి, బట్టలు మొదలగునవి ఏర్పాటు చేయవలయును. వీరికి వ్యవసాయము ముఖ్యవృత్తి కావున పథుత్వమువారు ఘోరస్థుల బంజరు భూములను విడగొట్టి, ట్టాలుయిప్పించవలెను. వ్యవసాయమునకు పనికివచ్చు చు

కరములు, పనిముట్లు సబ్బడిగా ఇప్పించవలెను. ఎరువులు, రసాయనిక మందులు మొదలగునవి బి.డి. ఓలు భూమిలేసఖా బ్యాంకువారు వారిభూములను తాకట్టుపెట్టించి ఋణములు మంజూరు చేయించవలయును. వీరికి పృథ్వాప్యపు పెన్నను గ్రాంటుచేయించవలెను. యువకులకు గిరిజనసంక్షేమ డిపార్టుమెంటుద్వారా పలువిధములైన శిక్షణయిప్పించి వారికాళ్ళ మీద జీవించునట్లుగా చేయవలయును. వీరికి రిజర్వేషను ప్రకారము ఉద్యోగ వసతి కల్పించవలయును.

వీరికి ఆచార వ్యవహారములు, కట్టుబాట్లు, కుల పంచాయితీలను ప్రభుత్వమువారు చట్టముద్వారా నిషేధించి, వారికి తోడ్పడవలెను. వీరిని అగ్రకులాలబారినుండి, వెట్టిచాకిరి నుండి రక్షించవలెను. వీరికి వాయిద్యములు వాయించుట, పండుగసమయములందు నృత్యము చేయుట, పాటలు పాడుట, వీధినాటకములు వేయుట, ముఖ్యవృత్తులు. గావున ప్రభుత్వమువారు వినోదకార్యక్రమాలను పెట్టించి వారిలోని కళకు సహాయము చేయవలయును.

బుడబుక్కల

వీరు యావత్ ఆంధ్రరాష్ట్రములో పర్యటించెదడు. వీరు విద్వత్ పేషధారణము చేసుకొని సంవత్సరకాలములో

మానములు (1 నవంబరునుండి మార్చి నెలాఖరువరకు) గ్రామములలో తిరుగుతూ, ప్రొద్దున కోడికూసిన తర్వాత దర్శనమిచ్చెదరు. వారు పాతగుడ్డలను అడుక్కొంటూ, ప్రతి ఇంటి వద్దకు వచ్చి ఆశీస్సులు చెప్పచూ, జ్యోతిష్యం చెప్పట వీరి అలవాటు. వీరు వినాయకస్వామి, ధరియం ధనురం లాంటిది ఎడమచేతి మునిప్రేళ్ళతో పట్టుకొని కుడి ఎడమలకు త్రిప్పతులయబద్ధముగా వాయిస్తారు. వివిధరకములైన రంగు వస్త్రములను ధరించుట వీరిప్రత్యేకత. వీరు ముఖమునిండా తెల్లటి రంగు వేసుకొని, వేంకటేశ్వరస్వామి అవతారములాగా కూడు నామాలునొసటన దిద్దుకొని, కాళ్ళకుగజ్జలు కట్టుకొని, కుడి చేత్తో లాంతరు ధరించి గ్రామాలలో సంచరించటం వీరిముఖ్య అలవాటు. వీరు యాచించేటప్పుడు భిక్షముపెట్టటము ఆలస్యమయితే “భగవంతుడు మీకు పిల్లల్ను యిస్తాడు, పాడిపంటలు సమృద్ధిగా పండుతాయి” అని కోపంగా దీవిస్తారు. దానితో గృహిణులు వీరి పోరుపడలేక భిక్షముపెడతారు. చిన్నపిల్లలు, స్త్రీలు వీళ్ళను చూచిన చాలాభయము చెందుదురు.

వీరు మన రాష్ట్రంలోని ముఖ్యముగా రాయలసీమ, తెలంగాణ ప్రాంతాలలో ఉండెడివారు. హైదరాబాదు నిజాం సంస్థానముల వారికీ ప్రత్యేకప్రాసాదము కలదు. వీరు సంవత్సరకాలములో 6 మాసములు నవాబులను దీవించుచూ, విధుల వెంట తిరిగేవారు. వీరి పోషణకు గాను, సవాలు?

500 ఎకరముల పొలమును మాన్యముగా ఇచ్చినారట. వీరిని ప్రతి సంవత్సరము జనవరి 1వ తేదీన పట్టు వస్తుములతో సత్కరించుట అలవాటు. కాబట్టి వీరికి సంఘములో ప్రత్యేక మైన స్థానము కలదని తెలియుచున్నది.

వీరు గ్రామాలకు శివార్లలోను, రోడ్డుప్రక్కలలోను, దేవాలయములందో సత్రముల యందో ఉండుట వీరికి అలవాటు. వీరు మాంసాహారులు. వీరు కేడ్ బాలు తీసుకొని సాయంకాలసమయములందు పిట్టలను, పావురాళ్ళను గురిపెట్టి కొట్టి కాల్చుకొని తినుట వీరికి సరదా.

ప్రభుత్వం తీసుకోవలసిన చర్యలు :- వీరికి ఆశ్రమ పాఠశాలలు కల్పించి వృత్తి నిమిత్తం, కుటీర పరిశ్రమలు స్థాపించవలయును. వీరికి మానవనాగరికత తెలియ జేయడం ద్వారా, చలన చిత్రపరిశ్రమ ద్వారాను, వీధినాటికల ద్వారాను, వీరిని చైతన్య వంతులుగా చేయవలయును. వీరికి సంగీతము పాడుట అలవాటు. వీరిని ప్రభుత్వ సంగీత పాఠశాలల యందు చేర్పించి, వారి కళను అభివృద్ధి చేయుట ప్రథమ కర్తవ్యము. వీరిలో చదువుకొన్న యువకులకు ప్రభుత్వం వారు వివిధ పరిశ్రమల యందు, వాకేషనల్ ట్రైనింగ్ శిక్షణ ఇప్పించి, ఉద్యోగవసతులు కల్పించవలయును. ప్రభుత్వం వారు శ్రద్ధ చూపితే ఈ జాతివారు ఈ వృత్తులను మానడం పెద్ద కష్టమేమీ కాదు.

మిజోరామ్ గిరిజనులు - ఒక పరిశీలన

పూర్వం అస్సాం రాష్ట్రములో ఒక జిల్లా అయిన మిజోహిల్స్ నేడు మిజోరామ్ రాష్ట్రంగా చేయబడింది. దట్టమైన అరణ్యములచేతను, అరుదుగా కనిపించే చిత్రవిచిత్రమైన పశు, పక్ష్యాదులచేత నిండిన కొండ ప్రాంతము. మిజోరామ్ అంటే మిజోగిరి జనరాష్ట్రం. ఇప్పుడది కేంద్రపాలిత ప్రాంతం. కేరళ రాష్ట్రములో కొంత విస్తీర్ణ కలిగి 4 లక్షల జనాభా కలియున్నది. దక్షిణ తూర్పు ప్రాంతాన బంగ్లాదేశ్, పశ్చిమాన మణిపూర్, ఉత్తరాన అస్సాం, ఎల్లలు కలియున్నది మిజోరామ్.

ప్రజలు :- నూటికి 90 నుండి 95 మంది ప్రజలు మిజోగిరిజనులు, మిగిలిన ప్రజలు బాంగ్లాదేశ్ పరిసరాలలో యుండే చక్కంటలు. మిజో గిరిజనులలో చెప్పకోతగ్గ లఖరి, సేసి, కెంకి ప్రజలు పేరుకు విడిగా పేరుజాతులు కల్పించినా మతరీత్యా ఒక్కటిగానే యుంటారు. మిజోరామ్ ప్రజలు చైనా, జపాన్, బర్మా ప్రజలవలె మంగోలు జాతికి చెందిన వారు. వారు పొట్టిగా, దృఢంగా అందంగా ఉంటారు. వీరు నిజాయితీ, గల్గి నిరాడంబరంగా, ఆత్మీయత కల్గియుంటారు. ఇంతటి మంచివారైన మిజోరామ్ ప్రజల్ని మరిసర ప్రాంత ప్రజలు దోచుగొన్న కారణంగా, నేడు వారిలో ఇతరులపై అవసమృకం చోటు చేసుకుంది.

మతం :- మిజోలంతా క్రైస్తవులు. చక్కలు బొద్ధులు. మిజో ప్రజలు మత తత్వ వాదులు, వారి నిత్య జీవితంలో మతం ప్రతిబింబిస్తుంది. మిజోలు యుద్ధగిరిజనులు ప్రకృతి శక్తులపై దృఢమైన నమ్మకతో జంతువులను వేటాడి జీవించేడివారు. బ్రిటీషువారు మిజో తమ ఆధిపత్యంలోనికి తెచ్చిన తర్వాత క్రైస్తవ మతబోధనలు, ఈ ప్రజలలో సాంఘిక, సాంస్కృతిక విషయాలలో పెద్దమార్పు తీసుకొని వచ్చినవి. చక్కం తెగవారు మాత్రం ఈ క్రైస్తవ మతాం తరీకరణను అంగీకరించ నందువల్ల, వారు అభివృద్ధి చెందనందు వల్ల వారి పరిస్థితులు ఇంకనూ దమనీయంగానే యున్నవి.

సంస్కృతి :- క్రైస్తవ మతాంతరీకరణ వల్ల వారి నైజకమైన మూఢ విశ్వాసాలపై మార్పు వచ్చినా వారు గిరిజన సాంస్కృతిని, సాంప్రదాయాలను నిలబెట్టుకొన్నారు. వారి పండుగలు, నృత్యాలు, వారిసాంస్కృతికి ప్రతిబిం బాలు. పాటలు పాడడం, నృత్యం చేయడం ప్రతి కుటుంబం లోను యుంది. అంతేగాక ప్రతికుటుంబానికి వక గిరాటా యుంటుంది.

సంఘం :- మిజోరామ్ల సంఘం సంఘీభావ సమ్మి లితం. వారు సహజీవన సిద్ధాంత ఆధారంగా జీవిస్తారు. పెద్ద పెద్ద ఆడంబరాలకు పోక ఉన్నదానితో సరిపెట్టుకొని, కొద్ది పాటి పోకర్యాలతో సుఖముగా జీవించుటయే వారి లక్ష్యంగా

కనిపిస్తుంది. వారిలో ఒకరు సప్తపోయినా మిగిలినవారందరూ అసప్తాన్ని భరించి, అసలు అతనికి కష్టం కాకుండా జూస్తారు. యువకులు, యువతులు ముందుకు వచ్చి, సంఘ అభివృద్ధికి పాటు పడతారు. మికోల సంఘం స్వేచ్ఛాయుతమైనది. ప్రపంచములో స్వేచ్ఛాయుత సంఘాలలో ఇది ఒకటి.

కాలలు, కాలికలు స్వేచ్ఛగాతిరుగుచు, వారి వారి యుష్టాల మేరకు, జీవిత భాగస్వాములను నిర్ణయించుకొంటారు. వారు వచ్చిన దేశాల వారి వద్యములను యెక్కువగా అనుకరిస్తు యుంటారు. ప్రతి గ్రామంలో ఈ విధమైన అధునాతన, వచ్చిన దేశాల వద్యములను అనుకరించడమువల్ల యువకులలో అవినీతి పెరిగిపోయింది. ప్రతాగుడు, మందులు ఎక్కువగా వాడినందువల్ల, సాంఘిక పరమైన కట్టుబాట్లు లేనందువల్ల విపరీతమైన పరిణామములు ఏర్పడుచున్నవి.

పాములవారు

మన దేశంలో సంచార జాతులలో పాములవారు కలరు. వీరిలో నూటికి 90% పాములను, కప్పలు, తేళ్లు మొదలగునవి ఎడారులయందు, చిన్నచిన్న వాగులయందు, మురికి కాల్యాలయందు, కుగ్రామములలోని కుంటలయందు లభ్యమగు వాటిని వట్టచు ఆంధ్ర, రాయలసీమ ప్రాంతములందు ఎక్కువగా కనిపిస్తారు. వీరు పాములను వట్టకొని,

వాటిని బుట్టించుచు బంధించి, తమపిల్లలుగా మచ్చికచేసుకొంటారు. పాముకు ఆహారముగా చిన్నచిన్న కప్పలను ఇస్తారు. వీరు కలురకములైన పాములను బంధించి, ఆడించుట మనము నిత్య జీవితములో చూస్తాము. పాములు వీరివద్ద ఒక సంవత్సరము లేక ఆరువత్సరములకన్నా జీవించుట కష్టము. కారణము సరియైన పోషణ జరుగదు. వీరు పాములను ఇండ్లముందు ఆడించితే అన్నము, వస్త్రములు, పైనలు యిస్తారు. కొంతమందిలో మాత్రం కులవృత్తిని పాటించక, రైతులవద్ద కూలిపని చేస్తున్నారు. కొంతమంది కళాశాలలకు, హైస్కూళ్ళకు వైద్యకళాశాలలకు కప్పలను, జలగలను వట్టి అమ్ముచు బ్రతుకుతూయుంటాడు.

పాము కోరలయందు విషముండును. గావున, వీరు పాము కోరలను గుడ్డవంటిది చేసి పెరికివేస్తారు. తత్కారణమున విషమును వట్టి, నీసాలో పోస్తారు. దీనిని ప్రయోగశాలలకు లేబరేటరీలకు విక్రయించుట వీరికి అలవాటు. రోగి కొనరి ప్రాణము పోవుచున్న నవాయుమునందు పాము విషమును గొంతులోపోస్తే బ్రతుకుతుందురు అని వాడుకతో ఉండెడిది. వీరిలో కొందరు వైద్యము (అయిర్వేదం యెట్లు క్రియలతో) చేయుదురు. వీరికి అనుదినము గండముతో గడిచి పోతుంటే వీరిలో ఎక్కువమంది పాము సృత్యము చేస్తారు. అదుపారు సన్నని పరికిణీలు ధరించి, పాగ సృత్యము చేసెదరు. ఇవి వీరి కళకు తార్కాణము. వీరు పాముల చర్యములను అమ్ము

కొంటారు. చాలామంది సాముకాటుతో మరణించుట సునము చూస్తూయుంటాము.

వీరి పిల్లలకు సాములబుట్టలవద్ద ఆడుకొనుట అలవాటు. పిల్లలు భగవంతుని స్వరూపులు కావున సాములు విషజంతువులు అయినను వారి జోలికి పోవు. మరియు రబ్బరు బంతుల్లాగ సాగదీస్తూ ఆడుకొంటారు. మానవదై నందిన జీవితము అంత తేలికో జీవించుట అంత కష్టము.

వీరిలో ఎక్కువమంది మాంసాహారులు. శాఖాహారులు ఏదీవాడరు. జొన్న రొట్టెలను, వ్రడుము మాంసమును వండుకొన్న రోజున వారికి కండుగ. వీరిలో చంగు పిల్లలు, ఎలుకలు పావురాళ్లు తింటారని వాడుకలో యుండెడిది. వీరిలో కట్టుబాట్లు లేవు. కులమునకు కులపెద్ద తొంటాడు. విశ్రాంతి పుట్టిన తప్పకనే కులసంచాయితీ పెట్టి తత్త్వచేసినవారికి జరిమానా వేసి, ఆ డబ్బుతో కులము పెద్దలు, గూఢము చని నముహూముతో మద్యపానం, మాంసాహారముతో పండుగ చేసుకొనుట వీరి ప్రత్యేకత.

వీరు అతిభయంకరమైన విషజంతువులతో సహవాసము చేయుదురుగానీ, ప్రభుత్వముచారు వీరికి వృత్తివిద్య, కనికల్పించిన గొడల కొంతవరకు వీరిదైనదిన జీవితములో మార్పవచ్చుటకు అవకాశము కలదు. తెలంగాణ ప్రాంతములో మహబూబునగర్ జిల్లా యందు ఈజాతివారు ఎక్కువగా ఉన్నారు. రాష్ట్రగరితన సరిక్షమ శాఖవారు గతన సంవత్సర

ములనుండి చర్య జరుపుతున్నారు. కాని ఇంతవరకు ఎటువంటి అభివృద్ధికి తోడ్పడలేదు.

దేశములో నూటికి తొంభై శాతము దరిద్రనారాయణులతో నిండియున్నది. కావున స్వచ్ఛంద సంస్థలు, వాలంటరీ యాజమాన్య సంస్థలు, ముందుకు వచ్చి వీరి ఆర్థిక, స్థితిగతులు మెరుగు పరచవలెను. సంఘసేవకులు వీరి దగ్గరకు వెళ్ళి, వారితో ఐకమత్యము, నాగరికత, విద్య, వైద్య సౌకర్యముల గురించి ప్రభోధించి, ప్రభుత్వమువారి దృష్టికి తెచ్చి సాయపడవలసినదిగా మనవి.

లంబాడివారు (మగళి)

భగవంతుని విషిష్టమైన సృష్టిలో మానవజాతి అత్యంత ముఖ్యమైనది. వీరిలో లంబాడివారు అతిమహాతులుగా పరిగణింపబడిరి. వీరిని గురించి చరిత్రకారులు విభిన్న రకములైన అభిప్రాయములను వెల్లడించుచున్నారు. 326 బి.సి. లో అలెగ్జాండరు దండయాత్ర చేసినపుడని కొందరు తెలుపుచున్నారు. వీరిలో కొందరు చైనానుండి ఉత్తరహిందూస్తాన్ మీదుగా ఇండియాకు వలసవచ్చినారని వీరిలో కొందరి అభిప్రాయము. వీరు ఆర్యుల కాలములోనివారనియు, ఫసిఫిక్ మహాసముద్రము దాటి విశిష్టచర్యము వద్ద నివసించినారనియు, చివ్వుట కాదు కలో యున్నది. వీరిలో చాలమంది ఆకాలములో యుద్ధాలు

చేసెడివారు. కొన్ని వేలమంది చనిపోయినారు అని వాడుకలో
యున్నది. ఆ రోజులలో గాజుల ఆస్థానములలో, బ్రిటీషు
వారి పాలనలో, రచయితలగను, కవులగాను, లాయర్లగను,
విద్వాంసులుగాను, వ్యాపారస్తులుగాను యుండెడివారు.
17వ శతాబ్దములోని కొందరు అధికారులు బంజారీలు, గెరి
ల్లాలు, వీరివలన జాతికి పవ్తము కల్గుచున్నది, వీరిని 'కాల్చి
నేయండి, అని ఉత్తర్వులు వాడుకలో యుండెడివి. ఆ సమ
యములో లక్షలమంది బంజారీలను ఓడలపైన బలవంతముగా
ఎక్కించి, ఉత్తరలమెరికాకు, దక్షిణలమెరికాకు, ఫసిఫిక్
దీవులకు నీగ్రోలుగా వలసపంపి యున్నారు. అరబ్ గల్ఫ్
దేశాలలో ముగాళీల పిల్లలను బలవంతముగా ఎత్తుకొనివెళ్ళి
క్రైస్తవుల క్రిందమారిన మనుషులు వేలసంఖ్యలో కలరు.
కొన్ని వేలమంది స్త్రీలను మానభంగాలు చేసినారుఅని చరిత్ర
కారుల అభిప్రాయము. కారణము వీరిస్త్రీలు అందముగా
యుండురు. బహుసృత్యముచేయుదురు. వీరిలోస్త్రీలు పల్లరు
గాని, వదకొండుమందిగాని, వదహారుమందిగాని, పట్టు, పట్టుగా
కూర్చొని వలయాకారముగా సృత్యము చేయుట అతిముఖ్య
మైనది. వీరుధరించు వసుగు దంతపు గాజులు గజ్జలు ఘన
ఘనమని మోతయిచ్చును. తప్పెట్లతో మగవారు సృత్యము
చేస్తుందురు. ప్రేక్షకులు గంటలకొలది వీరి సృత్యములు తిలకిం
చుకొన్నారు. వీరిభావకులినీలేదు. వీరికి బ్యాండు వాద్యములు,
తప్పెట్లు, డర్బలు, మృదంగము కలవు. వీరు వీటిని గ్రామము

లందు వాయించుచూ, పాటకచ్చేరీలు చేయుచు, తీర్థములు
 ముఖ్యవృత్తి. వీరిలో వ్యభిచారము లేదు. కాని అగ్రములైన
 వారు వీరిపై లేనిపోనివాదులుకూర్చి సమాజములో పరిత
 లుగా చేయించిన కారణములు అనేకములు కలవు. 12వ శతా
 బ్దానికి పూర్వము బంజారీస్త్రీలను శవ్యనులు పెండ్లి చేసు
 కొన్నట్లు అనాటి వనితలు ఇప్పుడు కలిశాతము వరకు ఉన్న
 ట్లుగా చరిత్రలో వ్రాయబడినది. వీరికి విగ్రహములను
 పూజించుట, దైవసన్నిధి నాట్యప్రదర్శనలు ఇప్పుడు పుల
 సంఘ కట్టబాట్లయందు మద్యము నేవించుట, వుండుగల
 సమయములందు వరుసకు అయిన వారిని ఏడిపిరేపుట, మూల
 ప్రయాణము చేసి, కొన్ని సంవత్సరముల తర్వాత కలుసు
 కొన్న యెడల ఏడ్చుట, మొదలగు విషయములు వీరి వాగవి
 కలను చాటుచున్నవి, బంజారీలు ఇరడిరహిత, రాజస్థాన్,
 ఒరిస్సా, మహారాష్ట్ర, త్రిపుర, మేఘాలయ, గుజరాత్,
 పశ్చిమబెంగాల్ రాష్ట్రాలలో నెక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు.
 దేశము మొత్తం మీద మహారాష్ట్రలో యున్నారు. వీరిలో
 శ్రీ యు. పి. నాయక్ మహారాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా 18
 సంవత్సరములు పనిచేసినాడు. రాష్ట్రములో కాసప సభ్యులు
 గాను, పార్లమెంటు సభ్యులుగాను, మంత్రివర్యులు ఎంతో
 మంది అలంకరించిరి. అందువలన అగ్రములైన వారు, మహారా
 షట్రీ* అందుతుంది.

వ్యవసాయము : వీరిలో నూటికి 50% వ్యవసాయము చేయుదురు. అడవిప్రాంతముల యందును, గ్రామాలశివార్ల యందు, లంకపొలముల యందు, పార్శ్వ బంజరు భూములను సాగుచేసుకొని జీవించుట వీరి అలవాటు. వీరిలో చాలామంది భూస్వాముల ఇండ్లయందు జీతములకు కుదురుదురు. వీరు అగ్రనాథుల వ్యవసాయ పరికరముల ద్వారా భూమిని సస్య శ్యామలము చేసి వ్యవసాయము చేసుకొందురు.

పంటలు : వీరు జొన్న, సజ్జ, పరిగ, మొక్కజొన్న, రాగులు, మిర్చి, ప్రత్తి మొదలగు పంటలు పండించెడివారు. నూతన వ్యవసాయపద్ధతులను అవలంబించుచుండుట వలన, రిజరువాయిక్ల ద్వారాను, కాలువలద్వారాను, నీటిని పెట్టి సాలుకు రెండుపంటలు పండించుచున్నారు. వీరు ముఖ్యముగా ధిలగదదుంపలు, ఉల్లగడ్డలు పండింతురు.

గృహములు : వీరు గృహములను అవిడిండు ప్రదేశముల గురించి ప్రత్యేకశ్రద్ధ వహించెదరు. వీరిలో 15 కుటుంబములనుండి 100 కుటుంబముల వరకు దశరలవారీగా, జట్లుగా వెళ్ళుచు పలుప్రాంతములలో జేరాలు నిర్మించుకొంటారు. వీరు మొదట బాలాజీ స్వామి పేరున ఒక యిల్లు కడతాకు. స్వామికి నైవేద్యము, పొంగలి చెల్లించి మిగతా ఇండ్లను కట్టుకుంటారు. పూర్వము అడవిప్రాంతముల యందు, కొండ చరియలయందు, కచ్చిక మైదానముల యందు, ఏడాది పొడవు

ప్రాంతములయందు త్రికోణ ఆకారపు ఇండ్లను ఇటుకలతో నిర్మించు కొనెడివారు. గత 20 సంవత్సరములనుండి గ్రామ ప్రాంతముల యందు, గవర్నమెంటువారి ఆర్థిక సహకారముతో సంసారగృహములు నిర్మించుకొని కాపురముల చేసుకొనుచున్నారు.

ఆభరణములు :- వీరు పెండి బంగారు, ఏనుగుదంతపు నగలను ధరించెడివారు. పెండి సమయములందు నూటపదహారు రూపాయలనుండి 300 రూపాయల వరకు పెండి కూతురికి ఓలిగా చెల్లించి నప్పడు అంటే మొత్తమును, ఆసోమ్ములను చెల్లించవలయును. అట్లు చెల్లించని యెడల ఆరుమాసాలవరకు గడువుపెట్టి బలవంతముగా కట్టించెదరు. వీరు నృత్య, నాటిక సమయములందు గజ్జెలు, ఏనుగుదంతపు గాజులు షాడుదురు.

పండుగలు :- బంజారు లక్షహారీపండుగయన్న ముఖ్యిష్టము. బంజారీ స్త్రీలు వీధుల వెంట నృత్యము చేసుకొంటు డబ్బులను అడుక్కొంటారు. విచిత్రవేషములు బుట్టకథలు, మగవారు విల్లసంబులుధరించి, నృత్యము చేయుదురు. వీరు విజయదశమి, సంక్రాంతి పండుగలు, బాలాశివస్వామి రథఉత్సవము జరుపుకొందురు.

ఆర్థిక జీవితము :- బంజారీలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తెలంగాణాలో ఎక్కువ మంది కలరు. వీరిలో ఇండ్లు కట్టుట, రోడ్లువేయుట, తాగు, నారవేసుట, నూలు వడకుట, కంకర,

తారు మొదలగు పనులు చేయుట వీరికి అలవాటు. వీరు ప్రతి దినము రాయిన పగల గొట్టి శ్రమించి జీవింతురు. వీరిలో కల్లు, సారాయి అమ్ముదురు. కొందరు తాటి చెట్లనుండి, ఈత చెట్లనుండి గూడా కల్లును గీయుదురు. కొందరు పండ్లు, కూరగాయలు, అమ్ముదురు. మరికొంత మంది ఖాయదా బేరముచేసి జీవింతురు.

వివాహములు :- వీరు వివాహ సమయములందు హిందూ ధర్మ, ఆచార వ్యవహారములను ఆచరించెడివారు. వివాహమువారము రోజులలో ఆదివారముగాని, బుధ వారముగాని, పెండ్లికొడుకు ఇంటివద్ద పెండ్లి కుమారుని చేసి, అభ్యంగన స్నానము చేయుదురు. అక్కలు, చెల్లిండు హారతులు పట్టెదరు. బంధుమిత్రులకు, చుట్టములకు, ఇటుగు పొటుగు వారికి భోజనములు పెట్టెదరు. పెండ్లి కుమారునికి కానుకలు, వస్త్రములు అడోరోజున బంధువులు పెట్టెదరు. పెండ్లికి ముందు ప్రథానము పెట్టు సమయమునందున, ఇరు వైపుల నాయకులు తండాలోనే కూర్చొని కి ఎత్తులు బెల్లిము, 10 లీటర్ల సారాయి తెప్పించి, అందరికి పంచిపెట్టి కుల ఆచార వ్యవహారము ప్రకారము సాగిసారాయి తండా పెద్దనాయకుడు అందరికి చేతిమార్పుడు చేయును. ఆరోజు నుండి పెండ్లికూతురు, పెండ్లి కుమారునకు భార్యగా పెద్దగా కట్టుబాటు చేసెదరు. పెండ్లికూమారుడు, వారి పరివారము

అర్ధరాత్రి 12 సమయమునందు పెండ్లి కుమార్తె గ్రామము
 నకు వెళ్ళి 4 ఫర్లాంగుల దూరములో విడిది చేస్తారు. ఒక
 జాతి మనుషులను పెండ్లి కుమార్తె ఇంటికి కబురు వంపెదరు.
 కొన్ని కుశల ప్రశ్నలు ఇరుపక్షమువారు వేసుకొంటారు.
 ఆనందభరితము కౌగలించుకొనెదరు. పెండ్లి వారికి భోజన
 ములు ఒక ఎద్దుల బండిలో తీసుకొని పోయి వారికి పెట్టెదరు.
 బంధుమిత్రులు, పెండ్లి కుమారుని ఆలింగనము చేసుకొని
 వడుస్తారు. పురాణాలలో, ఇతిహాసములలో కథలనుబట్టి వీరికి
 ఈడ్చు వాయిద్యములు గాగిడేవలెను పూజిస్తారు. పెండ్లి
 కుమార్తె ఇంటివద్ద తన స్నేహితురాండ్రతో వడ్చుచు
 కూర్చొని యుండును. పెండ్లి కుమారుని వారిపరివారమును
 ఈతచాపల మీద కూర్చుండ బెడుదురు. పెద్దలు, పెండ్లి
 కుమారునికి, పెండ్లి కుమార్తెకూ, ఇరు వైపుల ఐదుగురు
 పెండ్లి కాని ఆడు పిల్లలను, మరి ఐదుగురు పెండ్లి కాని మగ
 వారిని పిల్లలను కూర్చుండ బెట్టుదురు. పెండ్లి కుమార్తె,
 పెండ్లి కుమారునకు అన్నము, బెల్లము, నేయి వేసి నాయకులు
 తిని పిస్తారు. ఆరోజు నుండి మూడు మాసముల వరకు పెండ్లి
 కుమారుడు, పెండ్లి కుమార్తె ఇంటి వద్ద చావపై వడుకొన
 వలెను. తెల్లవారు ఝామున కోడి కూయకముందే కాల
 కృత్యములను తీర్చుకొనవలయును. బయటకి ఎచ్చటికైనా
 వెళ్ళెటప్పుడు అత్యుగ్గరికి చెప్పి వెళ్ళవలయును.
 పెండ్లి కుమారుడు కంటే పెద్దవారు ఎవరినైన 100 గజముల

లోపు చూస్తే మర్యాద కోరకు నించొనవలెను. పెండ్లి వారము రోజులు ఉండనగా ముందు మర్యాద పూర్వకముగా లగ్న ముహూర్తం పెట్టుకుంటారు. ఆ రోజున ఇరు వైపున పెండ్లి వారు “ఘోటా” వండుగ చేసెదరు. ఆ రోజున ఒక పిడత తీసికొని ఎండుకొబ్బరి, బెల్లము నానబెట్టుకొని, ప్రోద్దున తింటారు. పెండ్లి కుమార్తెకు మానలివారు వారి అనుభవములను గూర్చి బోధిస్తారు. ఆ రాత్రి అంతయు తప్పెట్లతోను, నాట్యముతోను, కాలము కుషీగా గడుపుతారు. బెల్లవారు ఝామున రీ గంటలకు పెండ్లి కుమార్తె ఇంటివద్ద బంతి పెడ్తారు. పెండ్లి కుమారునితో వివిధ తండా నాయకులకూ గ్రామ పెద్దలకు బెల్లము పానకము అరటి ఆకు లోటాగా చేసి పోయిస్తారు. పెండ్లి కుమార్తెకు వాతీదరపు బంధువులు చదివింపులు చదివిస్తారు. వారము రోజులు తర్వాత తండా నాయకుల వద్దకు వెళ్ళి ముహూర్తము నిర్ణయించుకొని పెండ్లి కుమార్తె యింటివద్ద పెండ్లి ఘనంగా చేస్తారు.

తరువాత 15 దినముల తర్వాత చుట్టు ప్రక్కల ప్రాంతములలోని తండా నాయకులు కూర్చుని “ఝూట్,” అనే వండుగ చేస్తారు. ఆ రోజున ఘుమాకు వది, వండ్లెండు మేకలను బలియిస్తారు. తర్వాత మాంసము అన్నము కల్లుతో కలుపుకొని భుజిస్తారు. ఆ రోజుననే పెండ్లి కుమార్తెకు బంధురా బద్ధులు, వంతు గాజులు తోడుగుతారు.

ఆ మరునటి దినము పెండ్లి వారు అందరు 14 ఒంటి
 ఎద్దుబండ్లతో పెండ్లి కుమారుని ఇంటికి వెడతారు. పెద్దలు
 సుముహూర్తము నిర్ణయించి కార్యము చేస్తారు. తర్వాత
 వారము రోజుల తర్వాత భార్యార్థ రలు తమ ఇష్టమైన
 దైవమునకు పూజలు చేస్తారు. ఈవిధముగా 16 వారములు
 బంజారా కుటుంబములో పెండ్లి చేస్తారు. ఇది చాలా చారి
 తాత్మికమైనది.

పెంపుడు జంతువులు : వీరు ఆవులను, గొర్రెలను,
 మేకలను, ఒంటెలను, నెమళ్ళను, జింకలను పెంచెడివారు.
 ఆవులు, మేకలు, మందలు మందలుగా వివిధ గ్రామము
 లకు తోలుకొనిపోయి, రైతుల భూములకు తోలుతారు.
 కోళ్ళు, పావురాళ్ళు, నెమళ్ళు మొదలగు వడ్డులను పెంచుట
 వీరికి అలవాటు.

వేట : వీరు వగలు కూలీ పనిచేస్తారు. రాత్రిళ్ళు
 10 గంటలవరకు భజనలు చేసి పలలు చేపట్టి 5 బ్యాటరీలు
 దూర్చి తెచ్చి తుపాకీ తీసుకొని అడవి ప్రాంతములయందు,
 శైలకల యందు, పొంచి యుండే కుండేళ్ళు, జింకలు, అడవి
 కందక్కి కొయలు మొదలగు వాటిని కాల్చి తీసుకొని వెళ్ళి
 అమ్ముకుంటారు. వీరికి ఎండాకాలము నాలుగు మాసములు
 మంచి సమయము.

జనులలో ఒక్కొక్కజాతికి ఒక్కొక్క భావకలదు. మన రాష్ట్రంలో ఎఱుకల లంబాడివారికి మాత్రం భావలు రి కలవు. భావకు కొంత తెలుగు, తురకము కలియును. మరి యును రాజస్థాన్ భావకు వీరికి తగుపోలికకలదు.

కుటీర పక్షి శమలు :- గిరిజనజాతులలో టేకు, కలప, గొట్టెలు, పశువులు కూరగాయలు—కోళ్ళు పెంచుట, పాడి పరిశ్రమ, పండుల పెంపకము మొదలగునవి వాడుకలో యున్నవి.

కరంబలు

వీరు ఆంధ్రరాష్ట్రములో రాయలసీమ ప్రాంతములో నివసించెదరు, వీరిని కడప, చిత్తూరు, తిరుపతి అనంతపురము మొదలగు ప్రాంతములలో తరచు చూస్తాము. వీరు గొల్లజాతి వారితో సమానముగ ఉందురు. కారణము వారి భావ యాసగానుండును. కట్టు, బొట్టు, గుడ్డ, వారినేలనుసరింతురు. వీరిలో “కరము” అనే పెద్ద నాయకుడుగా యుండును. వీరు పశువులు మేకలు, పెంచుట ముఖ్యవృత్తి. వీరు పశువులను, మేకలను కసాయి దుకాణములకు తీసుకొని వెళ్ళి అమ్ముదురు. వీరు చిత్తూరు జిల్లాలో క్రమక్రమంగా స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకొని వ్యవసాయముచేసి జీవించుచున్నారు.

మతము :- వీరు హిందువుల మాదిరి, నిలువుబొట్టు, పట్టుపత్రములు ధరిస్తారు. శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరస్వామి

వారిని ఆరాధ్యదైవముగా కొలుస్తారు. వీరికి ఉగాది పండుగ అత్యంత ముఖ్యమైనది. ఇరాణు కుటుంబ సభ్యులు ఎక్కడ ఉన్నానరి అందరూ ఒకచోట కేరి సృత్యనాటకములతో, జానపదగేయాలతో కాలము గడుపుతారు.

పంటలు :- వీరు రాగులు, ఆరెకలు, జొన్నలు, తైదలు పండించెదరు. వీరు ప్రొద్దుననే రాగి అంబలి మూడు ముద్దలు మజ్జిగతోగాని, పుల్లినీళ్ళతోగాని తింటారు. కలుపు కారముతో మధ్యానము భోజనము చేయుట వీరికి అలవాటు.

శిశుహత్యలు :- వీరిలో శిశుహత్యాచారం యుండేది. ఇది చాలా పాపము. ఆడపిల్లలను పుట్టితే, పుట్టినప్పుడే చంపివేయుట వీరికి అలవాటు. చుగశిశువు వుడితే వీరు ఉల్లాసంగా పండుగ చేసుకొంటారు. వీరు సంచారులు కనుక ఎక్కువ సంతానము వెంట ఉంచుకొనక, చంపెడివారు. వీరి ఆచార వ్యవహారములు “కంసుడు-దేవికి” కథలు మాదిరిగా ఉంటాయి. ఒరిస్సారాష్ట్రములో 1941లో ఈజాతి వారిపై ప్రభుత్వం ఆంక్షలు విధించింది. దాంతో శిశుహత్యలు కొంతవరకు తగ్గినవి.

పురుషులకు ఉన్నత స్థానము :- వీరిలో పురుషులకు ఉన్నతస్థానము కలదు. వీరు భజనలు, జానపదసృత్యములు చేయుట వీరికి అలవాటు. పండుగ సమయములందు హరి దాసులను పోలిన వేషమును వేయుదురు. కుటుంబమునకు

పురుషుడు పెద్ద. ఆపురుషుడు చిక్కడే కష్టపడి పనిచేయును. మిగతా కుటుంబ సభ్యులు ఇంటియందే ఉంటారు.

నిజాయితీ :- వీరు నీతిగా ఉండేవారని చెప్పినను, దానిని ఆచరించుట వారికి అవ్వదు. అందువలన ఆరుట వారికి గొడ్డలిపెట్టు. రైతుల ఇండ్లయందలి బీజములకు పనిచేసినను, రైతుల వ్యవసాయము, పంటలు భారము వీరిపై ఉంచుతారు.

నాగాలు (నాగాలాండ్)

నాగాలాండ్ రాష్ట్రంలో ప్రధాన భాగమైన నాగా హిల్స్ జిల్లాపుట్టినది 1860 లోనే జరిగినది. అటు నాగాలాండ్ అధికారమునై బడ్ జిమియాక్రెటిక్ ఫ్రంట్ పక్ష అధ్యక్షులు శ్రీతి. అలీబా ఈ సుదీర్ఘ శ్రేణిలో కేంద్రభుత్వమునకు సమర్థ పూర్వాపరములు వివరంగా వివరించారు. బ్రిటీష్ వారు అధ్యక్షులు చేయకుంటూ, నాగాప్రాంతము వరికు చొచ్చుకు వచ్చుచున్న సాంస్కృతికోసం అస్సాం భాగము నుంచి కొంత భాగము వేరుచేసి నాగాహిల్స్ జిల్లాను ఏర్పాటు చేసినారు. ఆ ప్రకారంగా 1867 లో దీన్ని హేతుబద్ధంగా సవరిస్తూ క్రోల్స్ వోటింగ్ కేసులు తాగి చేయబడింది. ఈ హిల్స్ ప్రాంతము అస్సాంలోని మైరానాలకు ప్రక్కనేయున్నది. ఆ తర్వాత 1879 రావులలో అస్సాం, బెంగాల్ రైల్వే మార్గం ఏర్పడింది. ఇలాగే మరెన్ని ప్రాంతాల వారు స్వాధీనము చేసుకొంటూరావడి, అస్తవ్యస్తచాలనల ఫలితంగా

నాగా ప్రాంతంకూడా నుంచి పరిపాలనావిధానానికి నోచుకోలేకపోయింది. దానికి తోడు నాగాలో, మరికొన్ని ప్రాంతాలను 1901, 1903, 1920 సంవత్సరాలలో అస్సాంలోని మరికొన్ని జిల్లాలతో కలిపివేశారు.

దారుణం ఏమిటంటే ఈ బదలాయిపులకు నాగా ప్రజల అనుమతిమూట అలా ఉంచి, అసలు వారికి సంగతి తెలియదు ఇదంతా చాలదన్నట్లు నాగాప్రాంతములో తేయాకు తోటలు ఏర్పాటుచేయడం, ఆతర్వాత ఆ తోటలను అస్సాంలో కలిపివేయడం ఫలితంగా నాగాప్రాంతము చిన్నదై పో సాగింది.

నిజానికి నాగాహిల్స్ జిల్లాను పెషవారీ జిల్లాగా ప్రకటిస్తూ 1874లో చట్టం రూపొందింది. ఆతర్వాత 1937 లో ఆచట్టము రద్దయింది. తర్వాత 1919లో భారత ప్రభుత్వచట్టం ఈ ప్రాంతాన్నే వెనుకబడిన ప్రాంతముగా గుర్తించింది. కాని 1935లో వచ్చిన మనోచట్టం (ఇవీ భారత ప్రభుత్వందే) ఈ ప్రాంతాన్ని మినహాయింపు పొందిన ప్రాంతముగా చూర్చింది. ఆతర్వాత 1950-1957లలో ఈ ప్రాంతాన్ని రాజ్యాంగచట్టాలు పరిధిలోకి తెచ్చి 1963లో ప్రత్యేక రాష్ట్రపతిని (నాగాలాండ్ రాష్ట్ర)చట్టం-1962లో కల్పించారు. అప్పుడు ఇందులో ముయోన్ సాగ్ ప్రాంతము కూడా మిలితిమైయున్నది.

నిజానికి ఈ నాగా ప్రాంతము అంతా తేయాకు తోటలకు చాలా అనువైన ప్రాంతముగా యుండేది. ఈ ప్రాంత తహసీలులకు, నాగాలకు మధ్య కుదిరిన సరిహద్దు ఒప్పందం మేరకు నాగా ప్రాంతముగా ఉండి, ఆ ఒప్పందము కాల గతిలో, నాగాలకూ, బ్రిటీషు ఇండియా ప్రభుత్వానికి కుదిరిన ఒప్పందముగా మారింది. అప్పట్లో డోయింగ్ నది, శివ సాగర్ జిల్లా వర్షైరాలు నాగాలోనే యుండేవి. ఆతర్వాత క్రమక్రమంగా అస్సాంలో కలిసిపోయినవి.

అసలు సమస్య వెనుక ఇంతగా ఉండనే ఇప్పటికే నాగాంగ్, శివసాగర్ రెదితర ప్రాంతాలను తిరిగి నాగాలాండ్ కు అప్పగించాలని, నాగాలాండ్ ప్రజలు కట్టుబడుతున్నారు, అని శ్రీ. అలీభా తన లేఖలో భారత ప్రధాని శ్రీ మురార్జీ దేశాయ్ కి తెలియజేశారు.

అదియునుగాక శ్రీ బి. అలీభా ఈ వేరుకు జనతాపార్టీ కార్యదర్శులు శ్రీ మధులిమయే, నానాజీ, దేశముఖలకు విడివిడిగా లేఖలు వ్రాసినారు.

సుమారు రెండుదశాబ్దక్రిందట 1960 లో అప్పటి భారత ప్రభుత్వానికి, నాగా ప్రభుత్వానికి, నాగా ప్రజనిధి వర్గానికి మధ్య కుదిరిన 16 సూత్రాల ఒప్పందం ప్రకారం ఈనాడు తమకు లభ్యమయిన అరణ్యప్రాంతాన్నింటిని ఇప్పుడు తిరిగి అప్పచెప్పాలని, నాగాలాండ్ ప్రజలు తిరిగి

గట్టిపట్టుడుపతున్నారు. అస్సం రాష్ట్రానికి, నాగారాండకు మధ్య ఖచ్చితమైన న్యాయసమ్మతమైన సరిహద్దు ఏర్పడాలన్నదే నాగ్రామజల చిరకాలవాంఛయు అని శ్రీ అలీఖా తవలేఖలో స్పష్టంచేశారు.

సంవత్సరాల తరబడి, హింసాచార్జనాల్వలన కలిగే దుష్ఫలితాలను చవిచూచు నాగ్రామజలప్రభలిష్టుడు శాంతి అనే కాంతతో డిరకలు వేస్తున్నట్లుగా పేర్కొన్నారు. రాష్ట్ర ఆర్థికాభివృద్ధికి శాంతియుత వాతావరణము పెంపొందాలనేదే వారి ధ్యేయము అని తెలిపారు.

అయితే సరిహద్దు విషయములో ఏలాంటి అన్యాయాన్ని కల్పించినా వారు సహించేస్థితిలోలేరని, స్పష్టంచేస్తూ, దళాబ్దులతరబడి హింసా, రక్తపాతాల వాతావరణంలో ముగ్ధులైన వారు పరిస్థితులను బట్టి రెచ్చగొడితే, మళ్ళీ హింసకు దిగటం సమంజసం అవకతప్పుకు అని శ్రీ అలీఖా వివరించారు.

భారత రాజ్యాంగం ప్రకారం రెండు రాష్ట్రాల మధ్య సరిహద్దు వివాదం వస్తే, అది ఆరాష్ట్రాలకు మధ్యబంధించి నది మాత్రమే నిపుతుంది. కాని నాగ్రామజల విషయాన్ని మాత్రం ప్రత్యేక క్రడతో పరిగణించవలసి యుంటుందని హెచ్చరించారు.

నాగాలకు స్వతంత్రములు రాకముందు నుంచి కూడా అన్యాయము జరుగుతున్నదని వారి వాదన. ఈ అన్యాయము అరిట్టడానికి పొరుగు రాష్ట్రాలు భాగించే నైతిక హక్కు కేంద్ర ప్రభుత్వానికే ఉందని నాగా అధికార ఫ్రంట్ నాయకుడు అభిప్రాయ వ్యక్తపరచాడు.

పరిస్థితుల కాల గర్భమున కలిసిపోయినా, ఎన్ని జీవవలయాలు అవతరించినా, రాజకీయ పరిస్థితులు మారినా, రక్షణపాతాలు జరిగినా, ప్రాకంఠిక విలువలు మారినా, “ఇచ్చి పుచ్చుకొన్నా ధోరణిలో సరిపాద్దు సమస్య పరిష్కారార్థం అస్సాంలో చర్యలు జరుపటానికి నాగా ప్రభుత్వం, యునైటెడ్ ఫ్రంట్ పార్టీ, రెండు ప్రక్కలనే ఉన్నాము. శ్రీ అలీఖా తనలేఖలో కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారులకు, జనతా పార్టీ కార్యదర్శులకు, భారత రాష్ట్రపతి నీలం సంజీవరెడ్డి గారికి లేఖలు వంపుట శోచనీయము.

వీరి ఆచార వ్యవహారములు :- నాగాలు రి అడుగుల

1 అంగుళముల పొడవు ఉంటారు. పరిస్థితులనుబట్టి వారి జీవన ప్రమాణము ఆధారపడియున్నది. వీరిలో స్త్రీలకు ప్రత్యేకమైన గౌరవము యిస్తారు. స్త్రీని దేవతగా పూజిస్తారు. స్త్రీ హత్య, గోహత్య, శిశు హత్యలను బహిష్కరిస్తారు. వీరు దేవుని ప్రతి శుక్రవారము పూజిస్తారు. ఆన వందలములో ఇండ్లయందు శుద్ధిచేస్తారు. అపు షేడతో యిండ్లను శుభ్రముగా అలుకుతారు. అందువలన వారి

తీసుకొనక గిరిజన జాతికి హానిచేశారు. అదియునుగాక నాగాలు నిరక్ష రాశ్యులు గనుక, వారి విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకొనలేక పోవడం ఘోరమైన అన్యాయం జరిగి పోయింది.

ప్రస్తుత జనతా కేంద్ర ప్రభుత్వం వారి పరిస్థితులను అర్థంచేసుకొని అస్సాం, నాగాలాండ్ సరిహద్దు సమస్యను త్వరలో పరిష్కారంచేసి, వారి ఆర్థిక పరిస్థితిగూను, ప్రణాళికల ఏర్పాటుగావించి, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ, హోం శాఖలు సంయుక్తముగా పనిచేయ గల్గితే వారు కోరుకొన్న రామరాజ్యం కావటానికి పెద్దమార్పు ఏమియులేదు. “కష్టే ఫలి” అన్నారు పెద్దలు. నాగాలు దినమునకు 18 గంటలు కష్టపడి పనిజేస్తారు. కాబట్టి ఎటువంటి కార్యములను అయినను శ్రద్ధతో, ఓపికతో సహజముతో ఇన్ని ఏండ్లుగడిచారు.

కావున కేంద్ర ప్రభుత్వముపై విషయములను పరిగణనలోనికి తీసుకొని న్యాయంచేకూర్చ గలందులకు మనవి :-

వాల్మీకులు - వారి అభివృద్ధి

ఆంధ్రప్రదేశ్ గిరిజన అభ్యుదయంలో గిరిజనుల జీవన ప్రమాణములను, వారి ప్రవృత్తులను, పరిశీలించటంకూడా కొద్దిమందిగా యాండి, పెద్దల దృష్టిని ఆకర్షించు కొన లేక గిరిజన అభ్యుదయంలో మరితం కాలేజీ వేరుగా చిన్న చూపు

చూడబడుచున్న కొంతమంది గిరిజనుల పరిస్థితులను పరిశీలిం-
వలసిన విషయం ఎంతో ఉంది. అట్టివారిలో చప్పుకొ-
తగినంత సంఖ్యలో యుండి గుర్తింపబడని వారిలో ఒకరైన
“బోయ” కులస్తులను వారి స్థితి గతులను వివరించటానికి
ప్రయత్నిస్తాను.

బోయలు—వారి పుట్టుక :- బోయలు వారి పుట్టుకను
గూర్చి పరిశీలన ప్రారంభించినపుడు గ్రంథంతయు కాని
విషయములు ఆధారముగానే వారి పుట్టుకను గూర్చి మనము
ఒక నిర్ధారణకు రావలసియుండును. ఎందుచేతనంటే వారిని
గురించి ఏ గ్రంథములోను ఎక్కడ ఏ విధమైన వ్రాతలు
మనకు దొరకవు. అందుచేత బోయయొక్క కట్టు, బొట్టు
తీరు తెన్ను - పరిశీలన మీద ఏ రాష్ట్రములో మిగిలిన
గిరిజనుల జీవన పరిస్థితులను పరిశీలించి వారికి వీరికి ఉన్న
సామీప్యతలు ఆధారముగా మనము వారి పుట్టుకపై నిర్ణ-
యాలను చేయవలసి యున్నది. నేను వ్రాసే వివరణలు
కావలయునని పరిశీలనల మీదనే వ్రాయుచున్నాను.
అందుచేత చదువరులు, ఇంకను పరిశీలన జరిపి, భవిష్యత్తులో
అగమ్యగోచరముగా యుండి, కొంత వెలుగులోకి రాబడ్డ
వీరి పుట్టుకపై పరిశీలన జరుపవలసిన అవసరము, ఎంతైనా
గమనించి వ్యవహరిస్తారని ఆశిస్తాను.

రామాయణ కర్త వాల్మీకి సంతతి వారే వీరనేది
పురాణ, ప్రసిద్ధము. అందుచేత బోయలుగా పిలువ బడె

వీరు అడవులలో స్థిరనివాసము వర్పరచుకొని పశుపక్ష్యాదులను వధించి వాటిని ఆహారముగా తీసుకొన్న వారు కాబట్టి, వీరికి బోయలని, పుట్టలపై మొలయుగొడుగులను అనగా పుట్టగొడుగులను ఆహారముగా తీసుకొనుచూ, పాములను పూజించుతూ, జీవన యాత్ర సాగించినవారు గావున వీరికి మరొకపేరు వాల్మీకులనియు నానుకరణము బరిగి నానుడ వచ్చు. ఏది ఏమైనా వీరు ఆది భారత సంతతికి చెందినవారే యని నిర్వివాదాంశము.

జీవితవిధానము :- బోయల యొక్క జీవన విధానము కఠినమైనదిగాను విశ్రాంతి ఆహారముగానే విలువబడు తోడు. అందుచేతనంటే వారు అటు మాంసాహారము, ఇటు శాఖాహారము తీసుకుంటూ, ఏ ఒక్క కష్టతిని అంటిపెట్టుకొని యుడకపోవుటయే కారణము. వీరలు శాంతికాముకులు అయిన ఆహారము కొరకు పశుపక్ష్యాదులను వేటాడి, జీవన యాత్ర సాగించేవారు. వీరు స్వతంత్రపియులు. వీరు ఎక్కడను బానిసత్వపు బ్రతుకునకు అలవాటు పడక, స్వతంత్రముగా జీవించే వారు. అందుచేతనే వీరు గ్రామాలలో స్థిరబడలేక, అడవుల వెంబడి గ్రామాలకు దూరముగా స్థిరనివాసము వర్పరచుకొనుటకు కారణమైనది. అంతేగాక ఆదిభారతీయులైన వీరు దురాక్రమణమును తలచకుండుట వారు దూరముగాపోయి బ్రతుకుటకు దుర్భరమైన కారణము అయి ఉండవచ్చు. వీరు

అమాయకంగా కనుపించినను, చాలా కరుకైన వారు, స్ఫురద్రూపులు, అనాగరికంగా కనుపించినను వన్యవిధాన సాంస్కృతి వీరిలో చిహ్నంగా కనిపిస్తుంది. ఆర్యుల దురాక్రమణ ఫలితంగా స్థిరనివాసాలను కోల్పోయిన యీ నంతరి ఒక్కచోట నిలువక వలసలు పోవడం ద్వారా చిన్నాభిన్నమై పోయారు. అందుచేత వీరు యెంతముది యేయే ప్రదేశాలలో యున్నారో యనేది తెలుసుకొనడం కూడా కష్టమై పోయింది. అదెంతవరకు పోయిందంటే వాల్మీకులు, బోయలు వీరు వేరనే వరకు పోయింది.

వీరు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ముహూరు 30 వేలుపైగా యుండవచ్చు. కాని భారత దేశపరముగా ఆలోచించినట్లయితే బోయలు బిల్లు, జాతికి చెందినవారు కావటంవల్ల వీరిజనాభా మొత్తం భారతదేశములో 38, 38, 371 దోపిడీలకు, దొర్లన్యాకు గురికాబడ్డ వీరు తిరుగుబాటుతో అనే దోపిడీలు, దొర్లన్యాలకు పాల్పడటం వల్ల నేరస్తజాతులుగా కరిగిపోవబడి చరిత్రలో నిలిచిపోయారు. మతరాష్ట్రపరంగా, వీరిని నేరస్తజాతులుగా చిత్రించి వీరు అభివృద్ధి చెందకుండా గతంలో అణచివేయబడ్డారు. మనరాష్ట్రంలో కొన్ని కొన్ని ప్రాంతాలలో ఇంకను వీరు నేరస్తజాతులుగానే పరిగణింపబడి చిత్రిహంసలకు గురి కావించబడుచున్నారు. కరిశోధనలలో తేలిన విషయం, భారతదేశ స్వాతంత్ర్య అనంతరము దేశము మొత్తముగా గిరిజనుల అభివృద్ధికి మార్గాలు

అన్వేషించి శార్యక్రమాలు నూపొందించేటప్పుడు, మన రాష్ట్రములో బోయవారికి చాలా అన్యాయం జరిగిందని దృఢపర్చు. అందుచేతపంట వీరికి గిరిజనల జాలితాలో వీరుకొనక, అలక్ష్యముచేశారు. తర్వాత కొంతనంది బాబ కీయ నాయకులు, సంఘసంస్కర్త, పోరాట ఫలితంగా ఈబోయవారిని “ఎనోటిఫికేషన్ ట్రైబ్యు” వాటిలో చేర్చారు. అందుచేత వీరి అభివృద్ధి ఆశించినంతగా జడగక పోవుటగాక సత్సడకగానే సాగింది.

కాకర్లలో దోయలు

మన రాష్ట్రములో కృణాశం జిల్లాలో కాకర్ల అనే గ్రామములో గిరి కుటుంబాల బోయలు నివసిస్తున్నారు. ఇంత పెద్ద సంఖ్యలో రాష్ట్రములో కలుగగ్రామాలలోను వీరు ఉండక పోవచ్చు. అందుచేత వీరి స్థితిగతులను పరిశీలించడానికి కాకర్లగ్రామాన్ని పరిశీలనకు తీసుకొనడమైనది.

కాకర్ల గ్రామవాసులైన బోయలు కగలు సోమరూప వల్లెదించి, రాత్రియందు ఇతరగ్రామాలకు వెళ్లి దొంగతనాలు, దోపిడీలు చేసుకొని రావటం తీవ్రవిధానంగా సాగిస్తున్నారు. అందుచేత రియా గ్రామపెద్దలు చిన్న చిన్న నేరాలను, దొంగతనాలను ఈబోయలపై నెట్టి, వారిని చిరప్రాంసలకు గురిచేయుటవల్ల అమాయకులైన బోయవారు సహితం ప్రతికారంగా అదే వృత్తిని చేపట్టి

కార సంఘమును నేర్పరచుకొని దీనిద్వారా భూమిని సాగు చేసుకొని కండించి, ఫలితమును పొందిన వాల్మీకి కులస్తులను వారికృషికి సాధించిన కార్తకర్తలను అభినందించక తప్పదు. వ్యవసాయము ఆరునెలల కాలము జరుగుచున్న మిగిలిన ఆరుమాసముల కాలములో ఈబోయల జీవన పరిస్థితులు దుర్భరము కాగలవనే దృష్టితో 100 పాడి పశువులను ప్రభుత్వ కరంగా సంపాదించి వారి అభివృద్ధికి కారణమైన విధానాలు మిగిలిన గ్రామాలలో గిరిజన, హరిజన, బలహీన వర్గాల ప్రగతికి ఆదర్శప్రాయముగా తీసుకొనుట ఎంత అయిన అవసరము.

కాకర్ల వాల్మీకుల అభివృద్ధికి కార్యక్రమాల నిర్వహణకు, మూలకారణమైనవారు శ్రీ జి. వెంకటస్వామి. ఎమ్. కామ్., గారి త్యాగనిరతి, నిస్వార్థ ప్రజాసేవలే కారణము అని చెప్పక తప్పదు. ఇటువంటి కార్యకర్తలు గ్రామ గ్రామాన వెలసిన ఆ గ్రామనిర్మాణ కార్యక్రమాలేగాక, బలహీన వర్గాల ప్రగతికి కారణము కాగలదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లోగల బోయల ముఖ్య జీవన విధానంలో మార్పులు తీసుకురావటానికి, దీక్షాయతనమైనటువంటి కార్యక్రమములు ప్రజలు, ఇటు ప్రభుత్వము తీసుకొనకుండా సాధ్యపడదు. నమ సమాజ నిర్మాణము వెనుకబడిన జాతుల వారి అభివృద్ధిపైనే ఆధార పడినదని గుర్తెరిగి కార్యక్రమాలు తీసుకొనాలి. దేశపరంగా, ఆంధ్రప్రభుత్వము

బిల్లుల కిస్తున్న సదుపాయాలను, గుర్తించును, మన రాష్ట్రములో బోయవారికి కూడాయివ్వాలి. ఆనాడు వీరి అభివృద్ధికి అవకాశము ఏర్పడుతుంది. వీరి అభివృద్ధికిగాను, ఈ క్రింది ప్రత్యేక సదుపాయాలు కల్పించవలసిన అవసరాన్ని గుర్తించి వ్యవహరించవలసినదిగా కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను కోరుచున్నాము.

1. ఉచిత విద్యతోపాటు ఉద్యోగ భద్యత.
2. బంధు భూముల సంపకమతో పాటు వ్యవసాయము నకు కావలసిన వస్తువుల సౌకర్యము ఏర్పరచుట.
3. ఆశ్రమ పాఠశాలలును, వయోజన విద్యాకేంద్రాలను పెట్టించి వీరు ఆర్థికంగా, సాంఘికముగా, వైజ్ఞానికముగా, విద్యారంగాలలో పురోగమించుటకు అవకాశముల కల్పించ వలయును.
4. అడవి ప్రాంతాలలో నివసించు బోయలకు అడవుల సంపదలో న్యాయమైన వాటా ఇచ్చుటయేగాక, అటవి బంధులనువీరికి మాత్రమే ఇచ్చి ప్రోత్సహించ వలెను.
5. పెక్కు గృహపపతితోపాటు నివాసయోగ్యమైన గట్టి గృహముల నిర్మాణము చేయించి వీరికి నూతన ఉత్సాహమును, సవనాగరికత జీవిత విధానములను ఆకళింపు చేసుకొని, అభివృద్ధి చెందుటకు అవకాశము కల్పించ వలయును.

6. వీరు విద్యార్జన చేయుటకుగాను ప్రత్యేకమైన స్కాలర్ షిప్స్ లు సౌకర్యములు కల్పించవలయును.
7. కుటీరపరిశ్రమలకు, లఘు పరిశ్రమలను వీరికి ప్రవేశ పెట్టి, వీరు ఆర్థికముగా అభివృద్ధి చెందుటకు ప్రభుత్వము కృషిచేయవలయును.
8. పుష్టికరమైన ఆహారములో లోపమువల్ల అంగ వైకల్యా లతో, వ్యాధిక్లిష్టముగా బతుకుచున్న ఈజాతులకు గిరిజనసంక్షేమ శాఖద్వారా పౌష్టిక ఆహారమును సరఫరా చేయవలసినదిగా కోరుచున్నాము.
9. మొదైల్ ఆసుప్రతులను ఏర్పాటు చేసి వీరి ఆరోగ్య పరిరక్షణకు ప్రాధిక పఱించవలయును.

ప్రజా సంఘములు, సాంఘిక సంస్కర్తలు, సాంస్కృతిక సంఘాలవారు, ప్రభుత్వం అంతా కలసి యీ పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని తీసుకొని ప్రమోదితమయితేగా త్యాగబుద్ధితో నడిపించగలిగితే యావద్భారతదేశం ప్రపంచ దేశాలలో అగ్రగామిగా పునోగమించడమే గాక మనకు గర్వకారణం కాగలదు.

నమనమీద నిర్బాణం కావాలని కోరే యువతరంలో శాతుకుపోయి తుళ్ళిపోతూ ఉన్న మూఢనమ్మకాలు, కరడు కట్టిన, బీటలువారిప కులవ్యవస్థలను నమ్రాలంగా మార్చేసే చేయడం ద్వారా దేశంలో ప్రజలంతా జీవీయులేగాక వారంతా

అన్నదమ్ములేయని భావం దీ పై ఉండాలి. మతరహితమైన మనమాలిక సెక్యులర్ వ్యవస్థాపనకు యువతరం సహకృతి పనిచేయాలి. లేనినాడు కులాలు కులాలుగా తిథాలు మతాలుగా, వెనుకబడ్డవారు వెనుకబడి ఉన్నట్లు చూడంగా, మరికొకూ పాలనా ప్రాధులూ భావభారతానికీ మాయనిమచ్చలుగా మిగిలిపోతవి. అవి దేశసత్వతకీ ముస్లిగా కలిగజేంపబడతాయి. అందుచేత యిది యువతరం బాధ్యత.

హరిజన సంక్షేమము - వార్తాప్రగతి

ఎన్ని సంవత్సరాలు గడిచినా, ఎన్ని యుగాలు మారినా, ఎన్ని ప్రభుత్వాలు మారినా భారతీయ సాంఘిక వ్యవస్థలో అతిలోపభూయిష్టమైన అంశాలు మాత్రం మారకుండా అలాగే వున్నవి. అందులో వర్ణవ్యవస్థ చాలముఖ్యమైంది. తరతరాలుగా సంఘర్షి, మనఃస్పృహ మేరుచేసి చలత్రను, జాతిని ఒక దైన్యస్థితికి తీసుకొని వచ్చింది. ఒక సంవత్సరంలో అసమాన సాంఘిక విప్లవమూర్తి, వీరతదనశాంధవుడు, నవభారత రాజ్యాంగ నిర్మాత డాక్టర్ అంబేద్కర్ ఇలా అన్నారు. “మానవుని దైన్యస్థితికి సాంఘిక అసమానత్యమే కారణం” అని. ఈవర్ణ వ్యవస్థ ఇలాంటి సృష్టించుకుంటోనే ఉండలేదు. కులాలమధ్య ఉన్న సృష్టమైన పరిణామములు, నిబంధనలు ఏర్పరచింది. అన్ని కులాకంటే నిమ్నంగా వున్న కులాలవారిపై ఈమలపిశాచి ప్రళయనాట్యం చేసింది. ఒక

రకంగా చెప్పాలంటే ఇంకా చేస్తున్నావుంది. నాగరికతకే, మానవత్వానికే, ముగడకే, కళంకమనడగిన అస్పృశ్యత వున్నావనిచింది. అస్పృశ్యులు అగ్రవర్ణాలవారి పాద ఘట్టనలో, సాంప్రదాయ గ్రంథాల, సాంఘిక ఆచారాల పై శాచికత్వానికి బలై, మనై కేవలం జీవస్మృతులుగా మాత్రమే మిగిలిపోయారు. 'మెడకోమంత, మొలకో చీపురు' వారికి మన భారతీయవ్యవస్థ అందిచ్చిన వారసత్వపు ముద్రలు. ఊరికి వెలుపలగా వంటరిగా, నిస్సహలలో, నిరాశతో అతి దీనమైన స్థితిలో బ్రతికిన అస్పృశ్యులను చూస్తుంటే చరిత్ర వీరినట్లు ఎందుకీత కనిపూనిదా అని ఆవేదన కల్లుతుంది. యేశులు వీరిని ఇలా తయారుచేసినవో అని అనాచిస్తే హృదయం ద్రివింది అర్థమౌతుంది. చదువునున్న సంస్కారులు, సనాతన ఛాందస భావాలచేత ప్రేరేపితులైన అభివృద్ధి నిరోధకులు సమాజాన్ని కట్టుదిట్టంగా కులపు చట్రంలో బిగించి పుంచాలనే ప్రయత్నించారు. కాని అది సాధ్యపడలేదు. సంస్కారులు, సంస్కరణాభిలాషులు, విప్లవ మూర్తులు, అభ్యుదయవాదులు, హేతువాదులు ఈ నికృష్ట సాంఘిక వ్యవస్థపై ఎదురు తిరిగారు. సమాజంలో నిమ్మజా! యులు వారుపోగొట్టుకొన్న స్థానాన్ని వాక్కి సంపాదించి పెట్టాలి. వారూ మానవులే అని గుర్తించిచాలి. వారి సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతికమైన పురోగతి కల్పించాలనీ, వారిలో చైతన్యాన్ని కల్పించి జాగృతిని రగిల్చి

జాతిరత్నాలుగా మాణిక్యాలుగా తయారుచెయ్యాలని ప్రయత్నించారు. అలాంటి మహానుభావులను స్మరించేటప్పుడు డాక్టర్ అంజేత్కర్‌ను మర్చిపోకూడదు. ఆయన హరికి చేసిన సేవ అమూల్యమైంది. విభిన్న గుప్తకక్షులతో, చాందప్పులతో ఆయన నిరంతర పోరాటం సాగించారు. పెళ్ళాళ్ళు కులాలకు కొన్ని సౌకర్యములు కల్పించాడు. వారిని మానవులుగా గుర్తించేయటం కోసం, వారిలో చైతన్య ప్రసంగి నృప్తింది దాన్ని సుహృత్తరమైన పల్లవగా తియ్యాడు చేశాడు. ప్రభుత్వవరంగా ఎన్నో అవకాశాలు కల్పించాడు. ఊరికి వెలుపలగా దిప్పిబొమ్మల్లా, జేవన్ముతులుగా జీవిస్తున్న ప్రజలకు ఒకమార్గాన్ని చూపించి ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రలోచిగన్నరణిముడైన వ్యక్తిగా మిగిలిపోయాడు. ఆయన రూపొందించిన సూత్రాలే, ఆయన సూచించిన విధానాలే నాటి బ్రిటీషు ప్రభుత్వమునుండి ఈనాటి జనతా ప్రభుత్వం వరకూ నామమాత్రంగానైనా అమలునర్చలేదు. ఇక్కడ ఆయనచేసిన కొన్ని ప్రదిపాదనలు పేర్కొనాలి.

అయితే ఇక్కడ ఒక్కవిషయం గ్రహించాలి. ఇన్న సంక్షేమ కథలు ప్రభుత్వం రూపొందించినా - అభ్యుదయ కారులు అనేక సూచనలు చేసినా, సాంఘికంగా హరిజనుల ఇంకా వెనుకబడినవారిగానే మిగిలిపోయారు. నిర్మోహ మాటంగా చెప్పాలంటే వారిపట్ల అగ్రవర్ణాలవారి పెత్తందార్లు, భూస్వాముల దృక్పథం మూరలేదనే చెప్పవచ్చు.

ఇలాంటి స్థితిలో పెమ్మాలు కలాలకు ఏర్పరచిన సంక్షేమ సంఘము బూడిదలో పోసిన పన్నీరు చందంగా తయారై వారికి సరియైన సాంఘిక న్యాయం జరగడంలేదని, ఘంటా పథంగా చెప్పవచ్చు. భారతీయ సమాజంలోని చాలామంది వ్యక్తులు వారిని హృదయ పూర్వకంగా స్వీకరించటంలేదు. వారి సమస్యల కట్ట సానుభూతిలేదు. వారి సంక్షేమంపట్ల సరైన భాధ్యత ప్రదర్శించటం లేదు. మనం చాలా అభివృద్ధి సాధించాలని గర్వపడుతున్నాం కాని గ్రామాలలో మూల కల్లెలు, మాదిగ వాడలు ఇంకా దూరంగానే వున్నవి. ఈ విచక్షణా విధానం వోవాలి. దానికి హాజరులు కాని వారి యొక్క భాధ్యత చాలావున్నది. వారిలో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ఆత్మశారవాన్ని కల్పించాలి. వారి సాంఘిక దాస్య విముక్తి కోసం, రాజకీయ రక్షణల కోసం, విద్యాభివృద్ధి కోసం ఇతరులు పాటుపడినప్పుడు వారి సమస్యలు తేలిగ్గా పరిష్కరింపబడుతాయి. తద్వారా సమాజంలో మిగతావారు తమ సాంఘిక బాధ్యత నెరవేర్చుకొన్నట్లు అవుతుంది. కాని వాస్తవంలో ఇది జరగటంలేదు. దినపత్రిక తెరవగానే మనకు ఘోరాతి ఘోరమైన వార్తలు కనిపిస్తున్నాయి. ఒక గ్రామంలో హరిజనుని నడవ దహనం, మరొక గ్రామంలో హరిజనులు త్రాగే నీటిలో అశుద్ధ్యాన్ని కలపటం, ఇంకొక చోట హరిజన స్త్రీ మానభంగం - మనకు రంగంలో వున్న చిన్న వోగీరాల, జంగంగుంటపాలెం, గరికపాడు, గొల్లపూడి,

కండికచర్ల వ్రదంతాలు - ఇవన్ని ఘోరాతిఘోరమైన విషయాలు. మానవత్వానికి కణికం తెచ్చే వ్రదంతాలు. ఇటువంటివి బరగకూడదు. మానవులందరూ ఒక్కటే అన్న సూక్తిని మనసా, చాచా, కర్కణా, భారతీయులు ఆచరించిన నాడు మాత్రమే ఈ లోకభూయిష్టమైన ఆచారం నశించి పోవడానికి అవకాశం వుంది. దీన్ని బృహత్తరమైన సాంఘిక శుద్ధ్యతగా స్వీకరించాలి. హరిజనులకు సాంఘిక గౌరవాన్ని కల్పించి సంకల్పింపబడిన భారతీయ సమాజం తనని తాను గౌరవించు కొన్నట్లు అవ్వాలి.

సామాన్యంగా సంఘంలో పెమ్మాల్లు గులాలను నీచమైన పేర్లుపెట్టి పిలువటం ప్రవృత్తులవారికి ఆచారంగానో, లేక అలవాటుగానో తయారైంది. అలాంటి హేయమైన అలవాటుకు స్వస్తి చెప్పాలి.

అస్పృశ్యతను ఏరూపంలో ఆచరించినా అది నేరమని ప్రభుత్వం చట్టాన్ని జారీ చేసింది. కాని ఆ చట్టం చట్టంగానే మిగిలిపోయింది. చట్టాన్ని నిర్దుష్టంగా ప్రభుత్వం అమలు చేయగలుగుతుంటే లెక్క ప్రజా మనస్తత్వంలో మాడ్చు కుదురుచుంటుంది. దాన్ని ప్రజలు గ్రహించాలి. ప్రైవేటు లైన యవనులు అస్పృశ్యతను ఎదుర్కోవాలి. దాన్ని ఆచరించే వారితో పోరాటం సాధించాలి. సాంఘిక గౌరవాలు బరిగి తేసే గాని ఈ చావ్వు ఆచారం నశించేది?

ఇక రిజర్వేషనుల విషయం. ఈ మధ్య హరిజనులకు, తదితర వెనుకబడినవారికి రిజర్వేషను ఇవ్వటం చేయి? దాని వల్ల ఇతరులకు అన్యాయం జరగటం లేదా? అన్న దా! వల్ల కొందరు ప్రతిభావంతులు నాశనం కావటంలేదా? అన్న కుతర్కవాదాలు వినిపిస్తున్నవి. అలా వాదించేవాళ్లు చక్క విషయం గ్రహించాలి. ఈనాడు రిజర్వేషను పొందే జాతులు తరతరాలుగా ఎన్ని అనమానత్యాలు గురైనానో, ఎంత నైచ్యదాస్యక బలైనానో అర్థం చేసుకోవాలి. వారి నుగ్ర నర్యతోముఖాభివృద్ధి మీదనే సాఘిక భద్రత ఆధారపడివున్నదని మర్చిపోరాదు. మన సమాజంలో వీరితులైన వారు అభివృద్ధి పొందే అవకాశం లభిస్తున్నప్పుడు దానిని గొప్పించటం వివేకం అనిపించుకోదు. భూమిని పండిస్తుంది వీరు, పెట్టిచాడి, పాకీజని చేస్తుంది వీరు. కాని వీరు అణగార పోతున్నారు.

ఉఫీసుల్లో, కార్యాలయాల్లో, పాఠశాలల్లో, ఈ శాలల్లో ఉద్యోగాలు చేస్తున్న హరిజనులకు నరైన ప్రీట్ మెంట్ లభించటంలేదనే చెప్పవచ్చు. వాళ్లకు తొందరగా ప్రయోగ వన్ కావచ్చుకాని వారికట్లు ఇతరుల ప్రవర్తించేతీరులో మూర్ఖురాలి. వారిని ప్రత్యక్షంగానూ, కరోక్షంగా చిమర్పించటం, అనమాన్యం చేయటంలాంటి విషయాలకు స్పృహ చెప్పాలి. మన సమాజంలో వుండే ఆర్థానిక్ యూటీ భంగం రానివ్వకూడదు. దీన్ని చాలా ముఖ్యమైన సాఘిక బాధ్యతగా స్వీకరించాలి.

కాపాక వాణిజ్య, పారిశ్రామిక రంగాలలో హరి జనాలు చెప్పుకోదగినంత అభివృద్ధిని సాధించలేకపోయారు. దానివల్లనే హరి దారిద్ర్యము బద్ధికదుస్థితి. ఇలాంటి స్థితి లోలిగిపోవాలంటే ఆయారంగాలలో వాటికి సముచిత సౌకర్యాన్ని కల్పించాలి. వారుకూడ ఆయా రంగాలలో నిష్ణాతులై జేజానికి, కాటికి, వన్నెకొచ్చే వ్యక్తులుగా తయారు కావాలి. వాటికి సంబంధించిన చట్టాల్ని ప్రభుత్వం ఇంకా విస్తృతరూపంలో తయారుచేస్తే బాగుంటుంది. కొన్ని వర్గాలకు కొన్ని కులాలకే కరిమితమై, ఆయా రంగాలలో నె.కొని యన్న గుత్త పెట్టుబడిదారీ తత్వం సరిపించినపుడే నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం వర్ధిల్లుతుంది.

హరిజనుల హక్కులను స్వేచ్ఛగా అనుభవించే వారా వరకాన్ని, అవకాశాన్ని, కల్పించాలి. దీన్ని భారతీయులందరూ బృహత్తరమైన బాధ్యతగా స్వీకరించాలి. ఏవరైనా మూఢులు హరిజనులను విచక్షణాబుద్ధితో చూసినట్లయితే చారిత్రక ప్రజలైనారేన బుద్ధిచెప్పాలి.

అభివృద్ధిమైన కులవ్యవస్థ ధ్వంసం అయితే నేతత్వ హరిజనులకు సరైన పోలు జరగడం తమయం నిర్వివాదం శేషం. ఈ కులవ్యవస్థ పోవాలంటే సర్వజన వివాదాలు జరగాలి. ముఖ్యంగా బడుగు వర్గాలకు చెందిన హరిజనులకు, పెత్తందారీ వర్గాలకు చెందిన అగ్రవర్ణాలవారి మధ్య ఈ సంబంధాలు ఏర్పడాలి. దీనివల్ల తరతరాలుగా కరడుగట్టుకు

పోయిన భేద భావం వశిస్తుంది. వశించాలి. లేకపోతే మనం నాగరికులం కాము. చిన్న అభ్యుదయ కరమైన మూర్ఖులకు కూడా ఉలిక్కిపడేవారు మన సజమాంలో చాలమంది వున్నారు. అలాంటివారికి ఇవన్నీ విడ్డూరంగా కన్పిస్తవి. వారిని విద్యావంతులుగాను, నిర్వహణాధి కారులుగాను, విప్లవకారులుగాను చెయ్యాలి. మంచి ఆదర్శవంతులైన యువకులు ఇలాంటి వివాహాలు చేసుకున్నందువల్ల చాలమేలు జరుగుతుంది. ఉత్సాహ వంతులైన యువకులు ఇలాంటి సాంఘిక కార్యక్రమాలను నిర్వహించాలి.

హరిజన సంక్షేమం కొరకు ప్రభుత్వం తన పరిమితుల మేరకు అనేక చట్టాలను, రూపొందించితే, అవి వాస్తవరూపంలో అమలుజరగాలంటే ప్రజల మానసిక వ్యవస్థలో మార్పులు రావాలి. నరైన పద్ధతులలో ఆలోచించ గల్గిన వ్యక్తులు కావాలి. దాన్ని ఒక గొప్ప పవిత్ర కార్యంగా, సాంఘిక బాధ్యతగా ఒక పోరాటంగా ప్రజలు, యువకులు ఆదర్శవంతులు స్వీకరిస్తే... హరిజన సంక్షేమం ఏర్పడుతుంది. రిద్వారా డాక్టరు అంటేవ్వరు. కలులుగన్న భారతదేశం ప్రత్యక్షిష్టాతుంది. కాబట్టి దీనివల్ల భారతీయులందరూ అప్రమత్తరైతే, వ్యవహరించాలి.

మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక

(రూపాయలు - లక్షలలో)

1.	వార్తాసాక్షర్యములు	30.21
2.	రోడ్లు	30.21
3.	అరకుతోయ అభివృద్ధి గాను	16.23
4.	వైద్య, ప్రజా ఆరోగ్యము	13.83
5.	విద్య	8.0
6.	భూములు వగైరా	4.79
7.	చెంచుజాతి సంక్షేమమునకు	3.53
8.	గ్రామీణ నీటిసరఫరా	3.03
9.	సహకారము	2.07
10.	వ్యవసాయము	1.93
11.	పశువైద్యము	1.32
12.	(స్త్రీ) - సంక్షేమము	1.01
13.	పరిపాలన	0.71
14.	కటీర పరిశ్రమలు	0.47
15.	చెపలు	0.26

117.77

రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక

(అర్బు లక్ష రూపాయలలో)

1.	వార్తా పాకర్లములు	1.7.65
2.	వైద్య ప్రజారోగ్యమునకు	27.09
3.	విద్య	19.78
4.	భూములకు	17.93
5.	వ్యవసాయము	14.13
6.	సహకారము	13.70
7.	గ్రామీణ నీటిసరఫరా	8.70
8.	పశువైద్యము	8.52
9.	అరకులోయ అభివృద్ధి	3.6
10.	(స్త్రీ)-సంక్షేమము	3.23
11.	కుటీరపరిశ్రమలు	3.14
12.	ఇతరములు	2.60
13.	నీటిపారుదల	2.51
14.	చెంచుజాతుల సంక్షేమము	2.41
15.	స్వచ్ఛంద సంస్థలకు సహాయము	1.29
16.	రోడ్లు	1.08
17.	పరిపాలన	0.43
18.	పరిశోధనాసంస్థలు	0.31
19.	కేడియోలు	0.29
20.	చేపలు	0.21

	ప్రాటోవరు	250.04
21.	సాంస్కృతిక కార్యక్రమములు	0.15
22.	భూసారము	0.06
		<hr/>
		250 25
		<hr/>

మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక

(అద్దు అక్షర రూపాయలలో)

1.	వార్తాసౌకర్యములు	86.78
2.	సహకారము	24 52
3.	విద్య	13.74
4.	భూసారము కాపాడుట	19 31
5.	ఎటుకల, యానాది, లంబాడీల సంక్షేమము	7 67
6.	గ్రామీణ నీటిసరఫరా	6.92
7.	కుటీర కురిశ్రమలు	5 18
8.	వ్యవసాయము	3.08
9.	వైద్యము	2.76
0.	చిన్న తరహా నీటిపారుదల	2.57
1.	భూమి	2.51
2.	ప్రజారోగ్యము	1.89

13.	స్వచ్ఛంద సంస్థలకు సహాయము	1.31
14.	చెంచు జాతుల సంక్షేమముకొరకు	0.50
15.	చేపలు	0.93

మొత్తము : 178.77

1967-68 సంవత్సరపు ప్రణాళిక

(ఇరుప్ప లక్షల రూపాయలలో)

1.	వార్తాసౌకర్యములు	8,440
2.	కార్పొరేషనులకు సహాయము	4,050
3.	పోడు వ్యవసాయము	1,250
4.	ఆశ్రమ పాఠశాలకు	0,821
5.	పుస్తకములు వగైరా నిమిత్తము	0,649
6.	ఎటుకల, యానాది, లంబాడీల గృహములకు	0.330
7.	స్కాలర్ షిప్పులు	0.220
	వనతిగృహములకు	0.057
9.	మిడ్డేమిల్ నిమిత్తం	0.031
		<u>15.843</u>

నాల్గవ ప్రణాళికలో ఖర్చుచేసినది

768-28 లక్షల రూపాయలు

గిరిజనుల సంక్షేమ బడ్జెట్ 1974-75 సం॥ లకు

లక్షల రూపాయలు

1. నాన్ ఫేస్	412.64
2. ఫేస్ పేస్	150.00
3. కేంద్రము-స్కీ-ము	41.35
4. ప్రత్యేక అహార కార్యక్రమము	70.00
5. నాల్గవ ప్రణాళిక ఖర్చు	716.29

అంధ్రప్రదేశ్ గిరిజనుల జనాభా వెలుత్తవం

భారతము - 1947-02%	స్త్రీలు - 17685
శ్రీకాకుళము	2,12,419
విశాఖపట్టణము	2,99,670
తూర్పుగోదావరి	1,19,927
పశ్చిమగోదావరి	51,723
కృష్ణ	60,742
గుంటూరు	1,05,418
ఒంగోలు	56,111
నల్గొండ	1,30,377
చిత్తూరు	66,801

కడన	26,611
అనంతపూరు	41,878
కర్నూలు	32,407
మహబూబ్ నగర్	8,800
హైదరాబాదు	4,667
మెదక్	120
నిజామాబాద్	578
ఆదిలాబాద్	1,62,299
ఖరీంనగర్	16,433
వరంగల్	43,287
ఖమ్మం	2,01,760
నల్గొండ	519
	<hr/>
	16,57,657
	<hr/>

గిరిజనాభివృద్ధిసూక్ష్మప్రముఖ 1975-76

(గిరిజన సంక్షేమకాంక్ష)

ఆశ్రమపాఠశాలలు
ప్రాథమిక పాఠశాలలు
ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలలు
వనితగృహములు
ఆసుపత్రులు
సంచారకైద్యయూనిట్లు
ప్రజారోగ్యయూనిట్లు
మాతృశిశు సంరక్షణ కేంద్రము
కళాకైద్యాలసత్రులు
కాలనీలు

శ్రీకాకుళం	27	175	2	15	2	3	1	1	0
విశాఖపట్టణము	33	234	5	24	1	2	1	2	5
మార్పుగోదావరి	26	164	3	15	1		1		4
పశ్చిమగోదావరి	17	125	3	17	1	1	1	1	4
కృష్ణా		1		21					
గుంటూరు		1		23					
ఒంగోలు	1	8		20		1			
నెల్లూరు	1	4		16					
చిత్తూరు		31		1					
కడపలు	2	40		8		2			
అనంతపురం		5		6					

కవచ	4	6							
ఖమ్మం	21	238	7	7	1	3	1	1	4
వరంగల్	5	44		17		2			2
హైదరాబాద్		24		11					
ఆదీలాబాద్	43	15		15	1	2			
మహబూబ్ నగర్		12		10		1			2
నల్గొండ	1	20		20					
మెదక్	11			5					
నిజామాబాద్		10		5					
కర్నూలు	6	9		7					

మొత్తం 216 1379 20 227 7 19 5 5 31

ఈ గ్రామ టోకెన్లు భారతదేశములోని ట్రైబల్
రెవెన్యూ డివిజన్ బాధ్యతను గురించి తెలియ
పరచును.

రాష్ట్రము పేరు	ట్రైబల్ డెవలప్ మెంటు క్యాంపు సంఖ్య	టి.డి.బి.లో నివసించు గిరిజనుల సంఖ్య
1. ఆంధ్రప్రదేశ్	14	40.08
2. అస్సాం	49	53.56
3. బీహారు	63	45.84

4. గుజరాత్	53	61.40
5. కేరళ	1	5.93
6. మధ్యప్రదేశ్	126	35.67
7. తమిళనాడు	2	13.53
8. మహారాష్ట్ర	44	50.25
9. నాగలాండ్	15	68.71
10. ఒరిస్సా	75	58.93
11. రాజస్థాన్	18	22.93
12. ధారాసగర్ లేవి	2	100.00
13. హిమాచల్ ప్రదేశ్	7	63.02
14. త్రిపుర	5	24.75
15. మణిపూర్	20	100.00
మొత్తము	481.0	80.66

మెమ్యూల్లు జాతులు	పంశో ధించిన కొటుంబ ముల సంఖ్య	రెండవ వృత్తి లేనివారి శాతము	సంవత్సర ములో కొంత భాగము దుం పలు ఆహార ముగా గల వారి శాతము	సంవత్సర ములో కొంత భాగము దిన మునకు ఒక పూట మాత్రమే భోజనం చేయువారి శాతము
----------------------	--	--------------------------------------	--	---

గిల్లులు	182	85	87	53
క్రీ	357	47	87	59
లి	267	61	99	11
భాకురు	301	12	96	54
రక్వి	371	35	96	50

రాష్ట్రముపేరు	జనాభా వేలలో	మెమ్యూల్లు జాతుల వారి శాతము మొత్తము జనాభాకు
---------------	-------------	---

ఇండియా	17,915.0	6.9
1. ఆంధ్రప్రదేశ్	1,607.7	3.8
2. అస్సాం	1,919.7	12.8
3. బీహారు	4,932.3	6.8

4. గుజరాత్	2,734.4	14.0
5. హరియానా	—	—
6. హిమాచల ప్రదేశ్	141.6	4.1
7. బమ్మి మరియు కాశ్మీర్	—	—
8. మధ్యప్రదేశ్	8,347.2	20.0
9. శ్రీలంక	259.4	1.3
10. మహారాష్ట్ర	2,954.3	5.9
11. మణిపూర్	344.5	31.2
12. మేఘాలయ	814.2	60.5
13. మైసూరు	231.3	0.8
14. నాగాలాండ్	457.6	33.6
15. ఒరిస్సా	5,071.9	23.1
16. పంజాబు	—	—
17. రాజస్థాన్	3,125.5	12.1
18. తమిళనాడు	311.5	0.8
19. త్రిపుర	450.5	29.0
20. ఉత్తరప్రదేశ్	193.6	0.2
21. వెస్ట్ బెంగాల్	2,533.0	5.7

కేంద్రపాలిత ప్రాంతములు

1. లండూన్ నికొబార్ దీవులు	18.1	13.7
2. అరుణాచల ప్రదేశ్	262.4	79.0

3. చంఢీఘర్	_____	_____
4. భాద్రామరియవగర్ హవేలీ 64.4		86.9
5. ఢిల్లీ	_____	_____
6. గోవా-డామన్-డయ్యూ 7.7		0.9
7. యల్. యమ్ ఎ. దీవులు 29.5		92.9
8. వాడిచ్చరి	_____	_____
మొత్తం 29,474.6		590.7

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆదివాసులు (1971)

	లక్షలలో
1961 లో	13.24
1971 లో	16.58
మొత్తం హరిజనులు	57.75
	87.57

జిల్లాలవారీగా ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆదివాసుల సంఖ్యలు (1971)

జిల్లా	లక్షలు
అనంతపురం	0.65
చిత్తూరు	0.67
కడప	0.27
తూర్పు గోదావరి	1.19
గుంటూరు	1.05
కృష్ణా	0.51
కర్నూలు	0.32

నెల్లూరు	1.30
ప్రకాశంజిల్లా	0.53
శ్రీ కాకుళం	2.12
విశాఖజిల్లా	3.00
కడమటి గోదావరి	0.52
అదిలాబాదు	1.69
హైదరాబాదు	0.05
కరీంనగర్	0.16
ఖమ్మం	2.02
మహబూబునగర్	0.08
మెదక్	-----
నల్గొండ	0.01
నిజామాబాద్	0.01
వరంగల్	0.43

	11.92

బారతదేశ ఆదివాసుల జనసంఖ్య అంకెలు 1951

రాజధానిలో పెద్ద ఆదివాసుల జనసంఖ్యలు

నంకాలులు	31,54,107
భిల్లులు	38,35,371

గోండులు	39,91,767
ముండాలు	10,19,038
ఓరాను	14,44,551
ఖోండులు	8,45,981
	<hr/>
	1,42,93,878

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆదివాసులు జిల్లాలవారీగా

	ఇషా	వేది
తెలంగాణలో	4	43
విగత ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో	12	15
	<hr/>	<hr/>
	16	58

యూదుల సంఖ్య జిల్లాలవారీగా 1961

జిల్లా	1921	1951	1961
1. నెల్లూరు	79,000	1,03,149	1,17,504
2. గుంటూరు	18,000	23,958	35,270
3. శ్రీశైలం	11,000	14,641	32,341
4. కర్నూలు	—	—	992
5. పల్నాడు	9,000	11,979	6,022
6. తూర్పుగోదావరి	—	—	1,514

7. పశ్చిమగోదావరి	—	—	2,815
8. కడప	—	—	8,062
9. శ్రీకాకుళము	—	—	293
10. విశాఖపట్నం	—	—	107
11. అనంతపురము	—	—	380
12. చెంగల్పట్టు	4,500	—	5,959
	1,21,500	1,55,721	2,11,370

మొత్తము ప్రజాసంఖ్య 20,33,679 లో శాతం 6.44.%

యానాదులు - వారి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు

అనాదిగా భారతదేశంలో స్థిరనివాసము ఏర్పరచుకొని, అరసురికలు లేక, కాయకృష్టముపై జీవితాన్ని ఆనందదాయకముగా గడపిన అనాది బ్రాహ్మణ సంఘిని దూర్భాగముగాదారులైన ఆర్యులు హేళనగా వీరిని “యానాది” అని నామకరణము చేసి యుండవచ్చును అని, చరిత్ర ఆధారాలు లేని ఒక ఆలోచన. వీరు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ముఖ్యముగా సదీశీరాల జెంటు ఎక్కువగా కనిపిస్తారు. ముఖ్యముగా వీరు చిత్తూరు, నెల్లూరు, కృష్ణా, ఉధయగోదావరి జిల్లాలలో ఉన్నారు,

శమీశనాదులో వీరు విల్లింగులు ధరించి జీవించుట ఆధాముగా అరవలు వీరిని విల్లియన్లు అంటారు. అట్లాగే వెలి కొండలలోను వల్లనూలోను, వీరిని చెంచులు అంటారు. వీరు

ఆయా ప్రాంతాలలో చుంచులను తివటంవల్ల వారికి ఆపేరు వచ్చినట్లుగా తెలుస్తుంది.

వీరికి యానాది అని పేరువచ్చుటకు చరిత్రకారులు చాలా కారణములు చెప్పినప్పటికి ఆధారములు లేనందు వలన, ఇదమిద్దముగా ఇది కారణము అని చెప్పలేదు. కారణములు కల్పినా వీరు అనాదిగా దక్షిణ భారతదేశములోని ఆదిమజాతి డ్రైబ్ తెగకు చెందినవారనేది నిర్వివాదాంశము.

వీరి జీవనోపాధి గనికి కట్టలతో, ఎలుకకన్నాలను శ్రవ్యి ఎలుకలను పట్టడం, చేకలనుపట్టడం, ఆకులు అలములతో కాలక్షేపము చేయుట వీరి కులవృత్తి. వీరు నల్లగా ద్రావిడుల వలెనే కనిపిస్తారు. నీగ్రోలవలె ఉంగరాలు తిరిగిన జుట్టు, గోచి పెట్టుకొని అనాగరికముగ కనిపించిన నాగరికులవలె అన్యాయాలు. అక్రమాలు చేయటంగాని, ఇతరులను నొప్పించటంగాని దొంగతనాలు చేయడంగాని వీరికిచేతకాదు. వీరు కలిగిన దానితో కాలక్షేపము చేయుచు, ఉన్నదానితో సంతృప్తిపడి, జీవితాలను వెళ్లబుచ్చుకొనుచున్నారు. వీరి కంటూ క్రత్యేకమైన భాషలేదు. తమిళనాడులో తమిళమును, తెలుగునాడులో తెలుగును, మూట్లాడుతారు. వీరికి పెద్ద ఆచారకట్టెవులుగాని, కులపెద్దల తీర్పులు గాని లేక పోయినందున ఎవరికి వారే యమునానీరే గా జీవిస్తుంటారు. వీరికి ఆత్మాభిమానము మెండు. వీరు మూట్లచేభాషలో

సంస్కృత భాషకుదాలు మచ్చుకైనా కనుపించ నందువల్ల
వీరు మాట్లాడేభాషను అచ్చ తెలుగుగా తీసుకొనవచ్చును.

ఆంధ్రరాష్ట్రములో వీరు రమారమి 1, 50, 000 వేల
మంది ఉన్నారంటే అతిశయోక్తికాదు. వీరు ఇంత జనాభా
కల్గియుండి కూడా ఈనాటివరకు పురోభివృద్ధి చెడక పోవ
టానికి కారణము? చాలా మంది సంస్కృతలు, పెద్దలు,
నాయకులు వీరి అభివృద్ధి కొరకై కృషిచేసినట్లు కనిపించినా,
వారు చిత్తశుద్ధితో పనిచేసినట్లు కనిపించలేదు. ఎందుచేతనంటే
యానాదులు ప్రస్తుతము ఉంటున్న కాలవగట్ల వెంబడిగా
యుంటున్న గుడిసెలను మార్చుచేయటగాని, వీరు ఉన్నత
విద్యను అభ్యసించటానికిగాని, మంచి వస్తువులు ధరించి నవ
నాగరికముగా మెలగటానికి గాని, పెద్దలను చేయబోవటం
స్పష్టముగానే కన్పిస్తుంది. తొండము కటువుగా చెప్పాలంటే
వీరి అమాయకత్వమును ఆసరాగా తీసుకొని, బొమ్మలతో
ఆటలాడినట్టు, వీరిపై వీరినే పెట్టుబడిగా పెట్టిధనాన్ని కీర్తినీ
ఆర్జించిన పెద్దలు కూడా మనకు కనిపిస్తుంటారు.

వీరి ఇండ్లు అర్థచంద్రాకారంగా ఎదురు బొంగుతో
చెట్లకొమ్మలతో కట్టబడివుంటాయి. చిన్నగావంగి దూరి లోన
నివసిస్తుంటారు. సుమారు ఎత్తు 10 అడుగులు, వెడల్పు 6
అడుగులు వుండవచ్చు. వర్ష పుసీరు గుడిసెలోనికి రాకుండుటకై
భిక్కుకుండను ఇంటి మొకిరిపై బోర్లిస్తారు. దిగువనీరు లోనికి

రాకుండ మట్టిగోడలను వేస్తారు. గుడిసెపై సొర, చిక్కుడు, గుమ్మడి పాదులను పాకిస్తారు. వీరి పాత్రలు మట్టిపాత్రలే. ఈ గుడిసెల కరిస్థితి ఈనాటివరకు మెరుగు కాలేవంటే మనం ఎంత ప్రగతి సాధించామో అర్థమౌతుంది. వీరు ఎక్కువగా తాటిపండ్లు బురగుజ్జ తింటారు. యానాది దంకతులు ఎన్నడూను ఒకరినొకరు విడనాడివుండరు. కష్టాలొచ్చిన సమృద్ధి లొచ్చిన వారు ఒకరినొకరు విడనాడక వుందురు. భార్య భర్తల అన్యోన్యతను వీరిని చిహ్నంగా చెప్పవచ్చు.

వీరు యానాదుల ఇంద్రదైన్యయే అవ్యష్టము లేని జీవితాన్ని గమనించు కారణం. అటు అగ్రవర్ణాల అనాదరణ, యిటు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అన్యాయంగా వీరిని నేరస్థుల జాబితాలో చేర్చి వారి భవిష్యత్తును అంధకారబంధురం చేయటం అనేది యదార్థము.

యానాదుల పుట్టు, గిట్టులతో కాదుగాని సమన్య మన రాష్ట్రంలోని లక్షా ఏబదివేలుగా వున్న ఈ యానాదులను ఎట్లా అభివృద్ధిచేయాలనే తలంపుతో వారికట్టు, బొట్టు గీరు లెన్నులపై నను వారిపుట్టుక ప్రావృత్తులు మున్నగు వాటిపై ఎక్కువదృష్టిని కేంద్రీకరించక భావిభారత భాగ్యోదయములో బాగుగా, రాష్ట్ర ప్రగతికి మార్గంగా ఈజాతుల అభివృద్ధికి కొన్ని సూచనలను చేస్తున్నాను. సహృదయులైన పాఠకులు వీరి పురోభివృద్ధికి రాష్ట్రములో వెనుకబాటు తనమును దూపుతూపి సర్వసమానత్వం కోసం కృషిస్తూచేరని ఆమెరణు కనిచేస్తారని ఆశిస్తాను.

యానాదులు అనాది ద్రావిడులు. వీరు పుట్టుకతో ద్రవిడ సంతతి అయినందున పారుషం, ఆత్మాభిమానం, భృథ మైన శరీరం కలిగి ఆరోగ్యవంతులుగా మొదలు యున్నారనేది నిర్వివాదాంశము. తెలుగుగడ్డ వీరి జన్మస్థానం. అనాదిగా తెలుగులో వీరు తెలుగుతనం, తెలుగుభాష కలిగి పున్నందున వీరిని ఆది తెలుగులుగా చెప్పవచ్చు.

చరిత్రాధారాలు లేనంత మాత్రాన వీరిని చరిత్ర హీనులుగా చిత్రించడం క్షమించరాని విషయం. గతములో వీరి గాదు ఎవరికీ చరిత్రలేదు అనేది యదార్థం. ఒక వేళ గతంలో వీరి సంబంధించిన చరిత్ర పున్నదనుకుంటే ఆది ఆర్యులచేత నాశనం చేయబడిఉంటుంది.

ఈనాడు మనకున్నదనుకుంటున్న భారతదేశ ప్రాచీన చరిత్ర, సంస్కృతి ఆది పుత్తరహిందూస్థాన ఆర్యులకు చెందినది మాత్రమే. అనాది ద్రావిడ సంతతియైన యానాది కులస్తులను అభివృద్ధిచేయుట అంటే అది ద్రావిడులను, అనాది మన సంస్కృతిని పునరుద్ధరించు కొనటమేనని గుర్తెరిగి తెలుగు ప్రజానీకం యానాదివారి అభివృద్ధికి కృషి చేయవలసిందిగా కోరుచున్నాము.

వీరి అభివృద్ధికి మార్గాలు

1. చిన్నాభిన్నంగా చిందరవందరగా రాష్ట్ర సమస్యలను మూలకావ్యాపించి వున్న వారిని కొన్ని ప్రదేశాలలో కేంద్రీకరించి వారికి సాంఘికజీవితాన్ని అందించుట.
2. వక్కా గృహములను నిర్మించి బంజరులను ఎంచుకొని వీరికి జీవనోపాధి కలిగించుట.
3. వీరికి విద్యాబుద్ధులను నేర్పుటకు గాను ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ తీసుకొని బాలవాడి ద్వారా, రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ లు పెట్టి పుష్టికరమైన ఆహారాన్ని సరఫరా చేసి ఈజాతి బాల బాలికల విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుట.
4. వీరు వసుధా చేపలు పట్టడంలో నైపుణ్యం కలిగిన వారగుటచేతవారికి కావలసిన నదుపాయములను కలిగించి చేపలమార్కెటింగ్ కోఆపరేటివ్ సహకార సంఘాలను ఏర్పరచి వాటి ద్వారా ఆర్థికంగా అభివృద్ధి చెందుటకు అవకాశాలను కల్పించవలెను.
5. వీరిలో వయోజన విద్యాభివృద్ధికి కృషిచేయుటయే కాక, వీరి ఆచారవ్యవహారములను మార్పు చేయుటకు గాను, సాంఘిక సంస్కర్తలు, అభ్యుదయ వాదులు వీరి వద్దకు పోయి కృషిచేసి మార్పు తెచ్చుట.

పై అంశాలను ఆచరించటం ద్వారా అటు క్రభుత్వం, ఇటు అభివృద్ధి కాముకులు, వీరిలో నిద్రాణమై యున్న శక్తిని పునరుజ్జీవితం చేసి వారు ఇతరుల కంటే తక్కువ వారము కామని వారి పుట్టుకకు అర్థం వుందని, వారి పునోభివృద్ధికి అక్ష్యాలను ఏర్పరచుకోవలసిన అవసరాలను, యానాదులను గుర్తించేలాగు చేయటం ద్వారా వారు అసతి కాలంలో అభివృద్ధిచెందటానికి అవకాశంవుండనే ఉద్దేశ్యంతో న్యవహరించ వలసివచ్చిగా కోరుచున్నాము.

ఈ తరం ఆదివాసి

యుగముగాలుగా | దాన్యవిముక్తి లేకుండా, అనాగ రికంగా, అడవులలోను, లోయలోను, యుండే ఆదివాసులు తమ ఆర్థిక సమస్యల పరిష్కారానికి, జీతాల పెంపుదలకు, పంట, ఆహారము కొరకు, పెట్టిచాకరి విముక్తి కొరకు, గత కి. సం.లుగా అనేకములైన పోరాటములు సాగించవలసి వచ్చినది. మాజీ ప్రధానమంత్రి శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ 20 సూత్రముల ఆర్థిక వ్యక్రమమునకు అనుగుణ్యముగా, 'పెట్టి చాకరి రద్దు చట్టము' వచ్చినది. కాని భూస్వాములు, భామిందులు, అధికారులు, రాష్ట్ర, కేంద్ర క్రభుత్వాలు సరిగా న్యాయము చేపూర్వలేక పోయినారు. క్రితము గిరిజనులు పోరాటాలు సి. పి. ఏ మరియు సి. పి. యమ్ పార్టీ ఆధ్వర్యములో సాగించారు. ఆదివసులలో అడవులలో

ఆకులు, కండఫలములు, వ్రేళ్ళు తిని ఉద్యమములను వదిలి విజయమార్త్యకములు చేసుకొన్నాడు.

ఆదివాసులకు ముఖ్యవృత్తి వ్యవసాయము. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వము, గిరిజనుల ఉద్ధరణ కొరకై “రాష్ట్ర గిరిజన సహకార సంస్థను స్థాపించి వారి సముపార్జనకై అనివశ్యకమైన వస్తువులనున్నది. గిరిజన కార్మికమును ద్వారా, లాండ్ కాలనీల సహాయములను ఏర్పాటుచేసి, ఫారెస్టు బంజరు భూములను సాగులోనికి తీసుకొని, గిరిజనులకు పట్టాలు యిచ్చి, వ్యవసాయ పరికరముల నిమిత్తము, రసాయనిక ఎరువులు, విత్తనములు, సప్లయ చేసెడివారు. కాని, వారి దైనిందిక జీవితములు బాగుపడలేదు. ఈ భూమి సమన్వయ వారిని క్షయవ్యాధిగా వేధిస్తుంది. కాలుదారీ చట్టము వచ్చిన తర్వాత తాముచేసే భూమికి చెల్లించవల్సిన కాయి మాత్రం తగ్గింది. కాని కొన్ని సంవత్సరముల తర్వాత ఆదివాసులు వాస్తుకాల వద్దలిపై భూమిధర చెల్లించినారు. అందువలననే వారు భూమికి యజమానులు అయినారు. ఆ విధంగా ఆదివాసుల చేతులలోనుండి భూమి చాలాకొద్ది. ఆ సాగుబడి భూమిలోవచ్చే ఫలితముతో, తమ కుటుంబములను పోషించు కొనుట అసాధ్యముగా యున్నది.

ఆదివాసుల జీవనపరిణామాలను, స్థితిగతులను మార్చు అని వాంఛిస్తే, వారు చేపట్టవలసిన ముఖ్య కార్యక్రమము ఒక్కటే. భూస్వాముల స్వాధీనంలోనుండే భూమిని స్వాధీనం

చేసుకొని ఆదివాసులకు ఉచితంగా పంచాలి. కాటూదారీ చట్టము, “స్వంత కమతం” అనే దానిని కూలీలను పెట్టుకొని భూస్వామి సాగుచేసుకొనే భూమి! గూడా వర్తించేలాగ నవరించబడింది. ఆ చట్టంతో స్వంత కమతాని! గల యీ నిర్వచనము ఫలితముగా భూస్వాములు వేలాది ఎకరములు స్వంతకమతములుగా నిలుపుకోగలిగినాడు.

సగరాలలోను, శట్టణాలలోను, నివసించుచూ, వివిధ రకములై సమృద్ధులను చేపట్టి పనిచేసుకొనేవారుకూడా స్వంత కూలీలను పెట్టి భూమిని సాగుచేయించుకోగలుగుతున్నారు. వారు, వారి కుటుంబాలు బ్రతికేందుకు ఈ భూమిలో ఫలితం అవసరం లేదు. వారు ఆ భూమిలో అడుగుకూడ పెట్ట గూడదు. అలాంటి వారు యాజమాన్యం కల్గియుండే విధానము చాలా అన్యాయము. తాము, తమ కుటుంబాలకు వాస్తవముగా భూములను సేద్యము చేసుకొనెట్లుగా ప్రభుత్వము ఉత్తర్వులు జారీ చేయవలయును.

ఆదివాసుల శివన దరినామానికి, ఇటువంటి భూములను ఉచితంగా పంచాలి. ఇది వీరి సమున్యలను మెరుగుపరచేందుకు ఉపకరిస్తుంది. గత పది సంవత్సరాలలో గిరిజనులు ఒరిస్సా, కేరళ, కర్ణాటక బెంగాల్, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలైన నాగాలాండ్, మ్యజోరాయ్లలో కండ్లు, పూలతోటలు నిర్మితంగా పెంచేవారు. తమకున్న కొద్దిపాటి భూమిలో తచ్చే కంటలో ఉపకరించగలగటం ఆదివాసులకు కష్టతరముగా

యండేది. చండ, పూలతోటల వ్యవసాయాన్ని వ్యాపారాలకు మార్చేందుకు వాటికి అవకాశాలు లేవు. ఈ విధంగా గిరిజనులు అనేక విధములుగా బాధపడుతూ, రైతులకు మార్కెట్ లేదు ఎంతవున్నా తోటయజమానులు ఎకరానికి 200 లేక 300 రూపాయల వరకు ఇల్లించి భూమివంతు కొనెడివారు. వ్యవసాయ సేద్యమునకు తగినంత భూమిలేక పోవుట వలన గిరిజనులు రైతుల కండహస్తాలతోను, పెట్టి చాకిరీ వారుల భారంతోను, వడ్డీ వ్యాపారస్తుల మృశ్యువుతోను సలిగిపోయేవారు. చాలామంది జనువాసులు 'పోసు' అనే వ్యవసాయకద్ధతిని ప్రారంభించి రైతుగూండాల కంట దూరమై పారిపోయి భూమిని వారికి దత్తంచేసి కార్మిక శ్రేణులలో చేరిపోయారు.

ఆదివాసుల జీవితాలను మెరుగు పరిచేందుకు కుటీరపరిశ్రమలనుగాని, భారీపరిశ్రమలనుగాని, జౌళీ పరిశ్రమలనుగాని, కండపార ఛార్జ్ కరీలను గాని, బాబ్ పరిశ్రమలనుగాని, ఆయా ప్రాంతాలలో యేర్పాట్లు చేసి వారిలో ఆదివాసులు నియమించటం ముఖ్యమార్గం. తగినంత భూమిలేక వేరే వృత్తి తొరకేందుకు అవసరమైన పరిశ్రమలు లేనందున ఆదివాసులు తమకనిన జీవనము (కూలి) సంపాదించుకు వేందుకు వ్యవసాయ కార్మికుడుగా పనిచేయుక తప్పటంలేదు. వ్యవసాయ కనులు సంవత్సరము పొడవునాయుండవు. యున్నతరుణంలో పూర్తి చాలా బలహీనమైన భీతాలు యుస్తారు. ఇతర కను

అతని పాల్గొని చూసినపుడు వారికన్న గడ్డికొర కూలీలు, కలుపు కూలీలు, నూర్వడు కూలీలు, నాటు వేయటంతో కూలీలు, కళ్ళాల్లోని కూలీలు మెరుగుగా ఉన్నారు. అయితే యాకని రెండు మాసాలవరకే ఉంటుంది. గిరిజనులలో పోమరస్యము, సంఘీభావం, వ్యతాస్యభావములంగా కొంత మెరుగైన వేతనాలు దొరుకుతున్నాయి. రాజ్ కు వార్టీలవారు యెన్నో కిసాన్ సభలు ఏర్పాటుచేసి క్రభుత్వము వారికి అనేకమైన విజ్ఞప్తులను చేసినప్పటికీ క్రభుత్వము ఎటువంటి చర్యలను గైగొనలేదు.

ప్రభుత్వము తీసుకొనవలసిన జాగ్రత్తలు :-

నాటి గిరిజనుడే నేటి పురజనుడు అని మాజీ క్రథాని స్వర్గీయ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ కలకత్తాలో 1959 కిసాన్ సమ్మేళన మహాసభలో ఉద్ఘాటించారు. భారతదేశంలో విభిన్న జాతులు, మతాలు గలవారు ఎంతమంది ఉన్నా క్రజాస్వామిక దేశం కావటంవల్ల సోదర ప్రాతృత్వం కొట్టి పచ్చిబట్టుగా కనబడుచున్నది. వీరి జీవితాలు బాగా బాగు పడవలయునన్న క్రభుత్వము వారు యెన్ని వేల కొట్లరూపాయలు హెచ్చించినను యెన్ని వంచనర్న క్రణాళికలు చేసినను అమలు జరిపే క్రభుత్వ అధికారులతో మూర్ఖు రానిదే చాలకష్టం. కేంద్రక్రభుత్వము, రాష్ట్ర క్రభుత్వాలు వీరి సముపార్జనకై వరురకములైన సహకారసంస్థలు ఏర్పాటు

రేవన్లు, పొన్నెటిలు యేర్పాటు జేయడం జరిగినది. కాని పెద్దలోపం కలదు. ఏమనగా, ఆయా సంస్థలలో నూటికి, 80 శాతం గిరిజనులకు ఉపాధి కల్పిస్తే వారి స్థితి గతులు పుట్టుకతోనే తెలియును. గనుక మోసం చేయటం జరుగదు. వీరిలో కొందరు సంఘసేవకులు, సంఘసంస్కర్తలు, నూరలు వున్నారు. క్రభుత్వము వారు విజిలెన్స్ సెల్స్ లను యేర్పాటుజేసి గిరిజనుల పురోభివృద్ధికొరకు పాటుపడు తున్నారో ఆ గమ్యం, జేరవలయునన్న ఈ సూచనను అమలు పరిస్తే మంచిది.

స వ ర లు

భూమి, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రుడు ఉద్భవించి కొన్ని కోట్ల సంవత్సరాలు అయినట్లుగా చరిత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. భూమిమీద ఉద్భవించిన జీవరాసులు రెండు రకములుగా చెప్పబడుచున్నవి.

1) మానవకోటి

2) జంతుకోటి

భగవంతుని సృష్టిలో అన్ని జీవరాసులు సమానం. కారణం మనుష్యులకు జంతువులకు శరీరాంగములలోగాని రూపురేఖలలోగాని ఎటువంటి వ్యత్యాసంలేదు. మానవుడు సంఘజీవి. మానవుడు తన దైవమైన జీవితములో ఎన్నో

సమస్యలు ఎదుర్కొన్నా రావలసిన సమస్యలు వస్తాయి. క్రీస్తుపూర్వం మానవుడు శరీరమును కన్యకానుటకు ఆకులు వాడేడివాడు. తినుటకు కండ్లు, తేనె, కందఫలములు తినేడివాడు.

నేటికి జీవన ప్రమాణంలో పురోగమిస్తున్న వ్యవహారాలలో భూమిమీద నడచుటకు కాళ్లు, కెళ్లు, ఆకాశములో విహరించుటకు కళ్లులాగా విమానములు, చంద్రమండలమును సహితం చేరుటకు రాకెట్లు వాడకంలోకివచ్చి పని ఇటువంటి వైజ్ఞానిక నూతన శకములో సమాజములో ఆర్థికముగా, నైతికముగా, సామాజికముగా, వ్యవస్థపరముగా మానవుడు ఎన్నో సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నాడు.

భగవంతుని సృష్టిలో ఆర్థిక జన్మలలోకెల్ల మానవ జన్మ ఉత్తమమైనది. మానవులలో కొందరు పండితులు గను, మరికొందరు విరక్త రాశ్యులుగను ఉండుట సహజము. మానవ జీవన ప్రమాణము అశుభల బొంబలాంటిది. ఉదా: మల్లు వచ్చి అరిటాకుమీద పడిన, అరిటాకువచ్చి మల్లుమీద పడిన అరిటాకుకే ప్రమాదము అట్లా వాటివండి నేటివారు కొంద జాతువాది అనాగ వ్యవహారములను కలిపికొంటే ఒకానొకళ్ళకు మానవులు ఏవిధంగా జీవించుచున్నారో ఊహించటానికి వీలుపడదు. కోస్తాజిల్లాలో గిరిజా జాతులలో ఎగువల, కోయ, చెంచు, యానాది, లంగాడి, బుడబుక్కల, నవర మొదలగు కొందజాతులవారు ఉన్నారు. వీరిలో యానాకులు లంగాడిలు గ్రామాలలో నివసిస్తారు. వీరిలో

ఒక తెగవారు కొండల యందును, గ్రామాల శివారుల యందును, అడవి మధ్యప్రదేశముల యందును, అరణ్యముల యందును జీవించుచు కట్టెలు కొట్టుకొనుచు, నారవడకుచు, పండ్లు ఫలములు, అడవి మృగములను వేటాడి భక్షించి జీవించుట మనము కల్గిన చూచుచున్నాము. వీరు కాక తెలంగాణ ప్రాంతములలోను, నల్లమల అడవులలోను, శ్రీశైలం, పెన్నానది అడవులలోను చెంచులు నివశిస్తారు. వారు అడవులలో యండి కొండలమీద జీవిస్తారు. వారు పెద్దపులులను, చిరుతపులులను, కుందేళ్ళు మొదలగు జంతువులను వేటాడి జీవించెడివారు. వీరికి భాషలేదు. ఆంధ్ర రాష్ట్రములోని 20 మండలముల యందున్న చెంచులు, వీరు శ్రీకాళహస్తి తూర్పు పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలలో నివశించెదరు. వీరి ఆచారవ్యవహారములలో కులసంఘ కట్టుబాట్లు విచిత్రంగా ఉంటాయి. వీరు విల్లంబులు ధరించి అడవి మృగములను వేటాడుట, వీరు సంగీత స్ఫృత్య వాయిద్యములతో దేవుని స్తుతించుట భక్తితో ప్రార్థనలు చేయుట, అడవి చెట్లకు వన దీపతలకు బోలెములు పెట్టుట విధిగా ఉండెడిది. పూర్వము వాల్మీకి మహర్షి బోయకుటుంబమునందు జన్మించెను. ఆయన రామాయణములో రాముడు అరణ్యవాసములో నీలమ్మను వెదకుచున్న సమయములో ఒక దండకారణ్యమున ఒక సరస స్త్రీ భక్తితో రాముడుకు ఫలహారములు పెట్టి వినయవిధేయతలతో సమస్కరించినది. ఆమెయే

శేబరి. రామరాజ్యములో నవరలకు క్రముఖ స్థానము కలదు. వీరి చరిత్ర కట్టు, బొట్టు ఆచారవ్యవహారములు, స్థితిగతులు తెలిసికొనుటకు స్వర్ణీయ రావుసాహెబ్ కళాకవూర్ల గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు తమ జీవిత సర్వస్వమును అర్పించిరి.

సవరల గృహములు

సవరలు శ్రీకాకుళము విశాఖపట్టణమునకు ఉత్తర దిశగా, 80 మైళ్ళ దూరములో నున్న తూర్పు కనుములలోను, ఉభయగోదావరి జిల్లాలలోను నివసించుచున్నారు. సవరలు నివసించే అడవి ప్రాంతములు సెలయేలీలకు దగ్గరగా ఉంటాయి. ఈ కొండప్రాంతములలో అడవులనుండి మనము వెళ్ళుతూఉండిన ఏ సింహమో, ఏ పెద్దపులో, ఏ వుట్టలో నుండి ఏ పాము వచ్చి కాటువేస్తుందో చెప్పలేము. సవరలు నివసించే అడవి ప్రాంతములు చాలా అందముగా ఉంటాయి. వీరు పచ్చికబయళ్ళపైన, ఎత్తైన కొండలపైన, చిన్న చిన్న గుడిసెలు వేసి కొని జీవిస్తారు. అడవులలో భయంకరమైన కొండలయందు కొండచిలువులు ఉంటాయి. ఇటువంటి సాహసమైన నిర్వదైవందన జీవితము పామా కడగ క్రింద కప్పలాంటిది సవరల జీవితము. వారి జీవితములు మెరుగు పడుట కష్టము.

తిండి

వీరు చెట్ల ఆకులు, చెట్ల చిగుళ్ళు, వనకాయలు, చింతచిగురు, అడవి మృగములను చంపి కాలుక్కిని తింటారు. ప్రత్యేకంగా కండక సమయములందు కుంజేశ్వరుని, వాపు రాళ్ళను విల్లంబులతో వేటాడి బంధుమిత్రులను పిలిపించి విందుగా చేస్తారు.

బట్టి

సుమారు 400 సం॥ పూర్వం నవరలు బట్టలు బట్ట కొనుట ఎరుగదు. వారు దిగంజరులు ప్రస్తుతం మగవురు ములు నాలుగు అడగులపొడవు రెండు అడగుల నొచ్చి పెట్టు కుంటారు. గాలికి చలికిలేట్టుకొనుటకు గుడ్డను కూడ వాడతారు.

పండుగలు

నవరలకు "మికిరి" అను పండుగ చాల ముఖ్యమైనది. పండుగలకు కట్టాలకు నవరస్త్రీలు రంగురంగుల గొలుసులు పూసలు వేసికొంటారు. మగవారు కూడ ఇటువంటి హారములను తరిస్తూగాని అడవారే ఎక్కువ సంఖ్యతో వాడతారు. శ్రీతదితోగాని, అల్యూమినియంతోగాని రాగితోగాని చేసిన కరికంకణములను వేసుచేడి వేసుకుంటారు. పండుగ దినములలో నవరలు బృందానాం చేస్తారు.

16 నం॥ మండి 24 నం॥ లోపు యువకులు ప్రత్యేకంగా
అలంకరించుకొని నృత్యం చేస్తారు.

మ త ౦

ననరలలో ఎక్కువ మంది ఆ గావ్యదై నం శ్రీరాముడు.
వారికి శ్రీరాము నం శ్రీ సముద్రపు వేరే పదము తెలియదు.
వీరిసిద్ధాంతములు హైందవ మతసాంప్రదాయమును అనుక
రిస్తాయి. దర్శితకారులు వీరిలో నూటికి తొంభైమంది
హైందవజాతికి చెందిరని చెప్పచుండెడివారు.

పెండ్లి స్త్రీ

శుభమువహారాలు నిర్ణయించుటకు నవరలు మంచి
నిపుణులు. పెండ్లిళ్లు కుదలకు శుభకార్యములు వలగ్నంలో
ముహూర్తం పెడితే నుంచివో వారు నిర్ణయిస్తారు. వీరికి
పెండ్లి శ్రమముములందు సూర్యుని, చంద్రుని చూపించుట
శాస్త్రీయకర్తగా దరిగణించెదరు.

ఆచార వ్యవహారములు

ననరలలో సుమారు 20 తెగలు కలవు. పూర్వపు
ఆచారాలను సంప్రదాయమున, పోగొట్టుకుండా విలబెట్టు
కుంటూ వచ్చిన వారిని జూలి ననరలు అని అంటారు.
వీరు ఇతర ననరల జాతి కంటే గొప్ప అని అనుకుంటారు.
ఈజాతి ననరలు ఆపు సమాంసమును, ఎదుమాంసమును
తినరు. కిడుల్లూ, చాగియలు ఆప్రమాంసమును తినురు. వీరు

జాతి సవరులకన్న అధికులమని చెప్పుకుంటారు తొబ్బిలి, కాపు; భీమ్మూ, ఒక్కలి, కుడుంభా మొ॥ జాతినారిని శుద్ధ సవరులు అని అంటారు. జాతి సవరులు శుద్ధసవరలను జాతి విహీనముగా ఎంచుతారు. శుద్ధసవరలకు భోజనము వరస్ప రము చేయుటలేదు. “ఆర్పిక్” అనే తెగవారు బట్టలు నేయుదురు. బట్టలు అల్లు సవరతెగవారు ప్రత్యేకముగా ఉన్నారు. కుండలు చేసేవారిని కుంభీ సవరలు అంటారు లోహపు కుములు చేసేవారిని “బారా” అని అంటారు. హిందూ సంవర్కము కలిగిన సవరలు కుండి మాంసమును తినరు. జంతుమాంసములను తినుటకుబట్టి సవరలలో హెచ్చుతగ్గులు ఏర్పడినాయి. తక్కువ వారింట అన్నము ఎక్కువవారు తినరు. క్రైస్తవములములో చేరిన సవరులను ఇతర సవరులు దూరంగా ఉంచుతారు. భోజనమునకు పిలువరు.

భర్త చనిపోతే సవర స్త్రీ మరల వివాహము చేసికొన వచ్చును. మరిది పున్న ఎడల అనిన వివాహమాడుట సంప్రదాయము. భర్త అన్నను చేసికొనకూడదు. విడాకులు సవరులలో సాధారణముగా బరుగుతుంటాయి. ఇంకొక పురుషుని ప్రేమించి వివాహము చేసికొనదలచినప్పుడు ఆమెను పెండ్లి చేసికొనిపోయే గొడవ భర్త మొదటి భర్తకు నష్ట పరిహారముగా ఒకపోతునో కుంసినో ఇవ్వాలి. ఒక పురుషుని భార్య నేరొక పురుషునతో అక్రమ సంబంధాలు కలిగి యున్నచో ఆ పురుషుడు ఆతని భార్యకు విడాకులుఇచ్చి

అతని! రావలసిన వందినో, పోతునో అతనిభార్య ప్రేమిస్తున్న వాడి దగ్గరనుండి తీసికొంటాడు. సవరులలో వ్యభిచారము చాలా తక్కువ. వారు ఎప్పుడు విడాకులు ఇచ్చుకొనవలెనంటే అప్పుడే ఇచ్చుకొనును.

వీరు సంప్రదాయములను ఆచారములను గొలిచిస్తారు. వీరు ధరించే బట్టలకు ఆభరణములకు భిన్నముగా వేరే బట్టలు ధరించిన యెడల వారు సహించరు. బంగారపు నగలు పెట్టుకొనరాదు. స్వగ్రామములోని పిల్లలకు పెండ్లి చేసుకొంటాము తక్కువ. హత్య చాలానేరము గ్రామపెద్దల శిక్ష ప్రకారము హంతకుడు చనిపోయిన వానికుటుంబమునకు దరిమానా చెల్లించవలయును. హంతకుడు నేరము చేసి యెడల నేరమును ఒప్పుకొంటాడు. అబద్ధము ఆడుటకు వారు ఇష్టపడరు. దొంగతనము, వ్యభిచారము సవరులలో చాలతక్కువ సవరులకు మూఢ మృకములు ఎక్కువ. వీరు ఊరి వెలుపల హద్దుగా ఉండు క్రతి రాయిని నీటిని దేవతగా భావిస్తారు. చనిపోయిన పితృదేవతల ఆత్మలు వారి ఇంట్లకు వెళతాయని వారి నమ్మకము. ఆ ఆత్మలకు ఆహారముగా ఇంటిలో ఒక మూలన ఒక కుండను ప్రేలాడగట్టి అందులో బియ్యము మిరిపకాయలు, పెద్దఉల్లిపాయలు, చిన్న ఉల్లిపాయలు, ఉప్పు చిన్న అల్లంముక్కు లాగిపైసలు ఉంచుతారు. మూతఎప్పుడు ఉంటుంది. వేరొక కుండను ఇంట్లో ఒక మూలన మూడు రాళ్ళపైన ఉంచుతారు. అకుండలో అన్నము ఉంచుతారు.

వారి పూర్వీకుల ఆత్మలు ఆ కుండలోనికి పోయి వదా
 ర్థములను వానన చూచిపోతాయి పితృదేవతల ఆత్మలు
 తరచుగా ఇట్లు వస్తుంటాయి వీరి నమస్కరము. రాత్రి
 పూటలు ఆయుధముల మ్రోగలువినిపడితే సుగవాని ఆత్మలు
 వచ్చాయని కుండలుచప్పుడై తే ఆడవారి ఆత్మలు వచ్చాయని
 వీరి నమస్కరము. ఎవరైనా కని మీద వెళ్ళుచున్నప్పుడు
 ఎవ్వరు తుమ్మకూడరు. కుక్క, పిల్లి, అడమి, నీనుక ఎరు
 రైన యెడల అశుభముగా తలచెదరు. కంది, పిల్లి, కలలోకి
 వస్తే అశుభముగా తలచెదరు. ఉత్తరదిక్కుగా తలపెట్టి
 కందుకో కూడదని వీరి నమస్కరము.

ఆత్మశుచాపులేదని వీరి నమస్కరము. నాములను, కోతు
 లకు చాపులేదని, చురుబడిలేకాని చాపులేదని వీరి నమస్కరము.
 ఎవరైనా కట్టు మీదనుండి క్రింగుపడితే లేక ప్రమాదవశాత్తు
 నురణము సంభవిస్తే వీరే దేవతకు కోరికగా వచ్చిందని వీరు
 భావిస్తారు. మానవులలో పెద్ద ఆత్మ చిన్న ఆత్మలు ఉంటా
 యని వీరి నమస్కరము. మానవులు నిద్రిపోయినప్పుడు ఈ
 పెద్ద ఆత్మ తన ఇష్టము నట్టికచొటుకు వెళ్ళినప్పుడు ఉంటుం
 దని వీరి నమస్కరము. మాము నిద్రపోకున్నప్పుడు పెద్ద ఆత్మ
 దూర, పడేశములో ఉన్న యెడల ముసలలు ఎవరైనా సోదా
 తుగా నిద్రకుండి లేచిన యడః పెద్ద ఆత్మ తొందరగా వన
 లను చేరుకొనక పోవచ్చును. అంతవలసినము కంగారుపడు
 తుంటామని వీరి నమస్కరము. ఒకవేళ ఎవరైనా మూర్ఖులును

ఈ పెద్ద ఆత్మను వట్టి బంధించవచ్చునని వీరి నమ్మకము. వయసు మళ్ళకుండ చనిపోతే దయ్యముగా మారవచ్చునని వీరినమ్మకము.

గ్రామ పరిపాలన

నవర గ్రామములలో గ్రామాధికారిని “కామాంగ్” అని పిలుతురు. గ్రామమతాధికారిని “బుయ్యా” అని అంటారు. “గోమాంగ్”, “బుయ్యాలకు వంశపారంపర్యంగా అధికారము బదలీ అగును. ఇది పూర్వము గ్రామ కరణముల వారసత్వమును పోలి యున్నది.

నాగరికత

ఆడవారు వచ్చబొట్టును బుగ్గమీద, మూతి క్రింద, గడ్డంమీద పొడిపించుకుంటారు. నొసటన నిలుపుకొనను వేయించుకుంటారు. స్త్రీలు ముక్కుకు మూడు బెజ్జంలు పురుషులు కుడివైపున ఒక బెజ్జం వేయించుకుంటారు. వెండి, రాగి, ఇత్తడి తీగలను అందముగా పెట్టుకుంటారు. స్త్రీకి మెడలో పూసలదండలు నిండుగా కేసికొనడం ఎంతో ఉత్సాహం. మరియు ఇవి వారి యొక్క సంకుదను సూచించును. గ్రామాధికారియైన “గోమాంగ్” భార్య ఎక్కువ పూసలను ధరిస్తుంది. పురుషులు కడియూలు, ఉంగరాలు ధరిస్తారు. స్త్రీలు కాళ్ళకు కడియూలు, వ్రేళ్ళకు మెట్లు, చేద

లకు గండ, కడియాలు, ముంజేలికి ఉంగరాలు, మట్టిగాజాలు
 ధరిస్తారు. స్త్రీలు పెట్టుకొనే బొట్టు ఎటువంటి మతచిహ్నము
 కాదు. అందమైనవారు మాత్రమే వీరు బొట్టు, కాటుక
 పెట్టుకుంటారు. వీరు ఆవులను, కేకలను, కందూలను, ఎడ్లను,
 కోళ్ళను పెంచుతారు. వీరు గేదెలను, గొట్టెలను, దున్నలను
 మాంసమునకు ఉపయోగిస్తారు. వీరు గేదెలనుండి పాలు
 తీయును. అవి వాటిమాడలకే వదిలివేస్తారు. వీరు స్నానము
 చేయరు. అప్పడప్పుడు ఒక్క కడుగుకొంటారు. శరీరము
 పూర్తిగా తడవదు. అప్పడప్పుడు తలను చింతపండుతోగాని
 ఒకరకమైన మట్టితోగాని తలస్నానముచేసెదరు. సవరస్త్రీలు
 నులకను పేనెతారు, దీనిని సంతలో అమ్ముతారు. వీరికి కట్టణ
 ప్రాంత ప్రజాజీవితము తెలియదు. కేవలము సంతగానే వీరికి
 మైదాన ప్రజలతో సంబంధము. సంతలకు పురుషులు, స్త్రీలు
 తమ సరుకులను కాపెళ్ళతోను, బుట్టలతోను, గుడ్డమూటల
 తోను మోసికొపోతారు. వీరు సంతలకే చింతపండు,
 కందూలు, విప్పపప్పు, విప్పపూవు, జొన్నలు, దుంపలు,
 గుమ్మడికాయలు, కరక్కాయలు, ఆముడపుసింబలు, చేను
 దుంపలు, ఉలివలు, పెనలు, తేనె, విప్పసారా, నులకత్రాడు
 కనుపు మొదలగునవి సంతలో అమ్ముతారు. సంతనుండి
 తిరిగి వచ్చునప్పుడు వారికి కావలసిన కత్తులు, పూసలు బెల్లం
 ఎండుచేపలు, దారాలు, అద్దం, దువ్వెన, ఉప్పు, ఉల్లి
 పాయలు, కిరసనాయిలు, పొగ్గాకు మొదలైనవి తెచ్చుకొని

టారు. సంతలో వస్తువును కొనుటలో వస్తుచూర్పిడి వద్దతిని
 దుబ్బుచూర్పిడి వద్దతిని అవలంబిస్తారు. వీరు వ్యవసాయమునకు
 గాను 'పోడు' వ్యవసాయ వద్దతిని అవలంబిస్తారు. చెట్లు వరక
 టానికి "సీంటి" గొడ్డలి, నేలను గుల్లగా త్రవ్వటానికి
 గునపము ఉపయోగిస్తారు. పిచ్చి మొక్కలను ఉలితో నరుకు
 తారు. వ్యవసాయము నడుపి వద్దతికాదు. ఎవరి కుటుంబము
 వారు వారికి కావలసిన భూమిని పోడు వ్యవసాయ వద్దతి
 ద్వారా పంటలను పండించుకుంటారు. సవర గ్రామానికి
 గ్రామములోని ఒక గౌరవనీయుడైన పెద్ద వేరునుగాని లేక
 దగ్గరలో ఉన్న ఒక చెట్టు వేరునుగాని చెట్టుతారు. ఉదా.
 ఆ దగ్గరలో ఒక ముత్రిచెట్టు ఉన్నదనుకుందాం. సవరలు ఆ
 గ్రామానికి ముత్రిచెట్టు గ్రామము అని పేరు పెడతారు.
 గ్రామాలను వీటి వనతులకు శైలయేనులకు దగ్గరగా నిర్మించు
 కొంటారు. ఏదైనా అంటువ్యాధులు క్రమముగా ఉండి
 ఎక్కువమంది చనిపోయినయెడల వారు ఆ గ్రామాన్ని వదిలి
 వేరొచోటి వలసపోయెదరు. వీరు గృహములను చెక్కగా
 అలంకరించుకొనరు. అలంకారముగా ఉన్న ఎడల ఓర్వలేని
 వారు మంత్రతంత్రములను ఉపయోగించి వారిని చంపివేతు
 రనే భయం.

1978-79 సం॥లో గుంటూరు జిల్లాలో పెడ్యూలు
క్రొబ్బు మరియు డినోటివైడ్ క్రొబ్బుకు గాను
వివిధ పదకాలు అమలు గురించిన సమీక్ష.

గుంటూరు జిల్లాలో పెడ్యూలుక్రొబ్బులో మెట్రిక్
లోపు విద్య నభ్యసించువారికి 1, 8+2 బోర్డుగలిగిన 24
ప్రభుత్వ హాస్టల్స్ కలవు. వీటిలో 17 బాలురకు, 7 బాలిక
లకు గాను సదుపాయమున్నవి. దీనిని గురించి 1978-79కి
జరిపిన ఎలాటుమెంటు మరియు ఖర్చులు యిందులో జత
పర్చబడిన టేబుల్ లో పొందుపరచబడినవి.

యస్. టి. హాస్టలు బోర్డర్స్ కు ప్రభుత్వము వారి
పాత్యపు స్తకముల, నోటు పుస్తకముల సప్లయ :

1978-79 సంవత్సరమునకు గాను ప్రభుత్వహాస్టల్స్
బోర్డర్స్ కు కేందు జతల బట్టలు, నోటు పుస్తకములు పెట్టు
సమనలైజ్డ్ కుప్పజుక్స్ ప్రతిఒక్కరికి యివ్వబడినవి. జిల్లాలో
1 నుండి 10 వరకగతి వరకు 14, 22 యస్. టి. విద్యార్థులు
చదువుచున్నారు. వీరిందకి గవర్న మెంటుచే ప్రచురించబడిన
పాత్యపు స్తకములు సప్లయ చేయబడినవి. దీనికి సంబంధించిన
వివరములు అనుబంధములో వివరించబడినవి.

ఉపకార వేతనములు :-

బ్రిటిష్ లోవు వారికి :- 1978-79 సం॥లో 1 మంది 10వ తరగతి చదువుచున్న పిల్లలకు రూ. 538 యన్. టి. పిల్లలకు మరియు 526 డీనోటిఫైడ్ ప్రిజన్స్ పిల్లలకు స్కాలర్ షిప్పులు మంజూరు చేయబడినవి. వీటి విలువ వరుసగా రు. 2,39,535, మరియు రు. 14,431/-.

ఉత్తర విద్య నభ్యసించువారికి :- ఈ సంవత్సరములో పోస్టు గ్రాడ్యుయేట్, మెడికల్, పాలిటెక్నిక్ ల కోర్సులతో సహా కలిపి 436 మహిళలు ప్రిజన్స్ వారికి, 160 డీనోటిఫైడ్ ప్రిజన్స్ వారికి ఉపకార వేతనములు మంజూరు చేయబడినవి. వీటి విలువ వరుసగా రు. 4, 24, 878/-లు.

డి యన్ టి. స్కూళ్లు :- ఈ జిల్లాలో సింగిల్ టీచర్లచే నడిపబడే డి యన్. టి. స్కూళ్ళు నాలుగు కలవు. యివి కాకుండా సీతాపగరం కాలనీలో యన్. టి. అండ్ డి. యన్. టి. పిల్లలకు ఒక అప్పర్ ప్రయిమరీ స్కూలు నడుపబడుచున్నది. ఈ స్కూళ్ళలోని పిల్లలకు ఒక జతబట్టలు మరియు ప్రభుత్వమువారు ప్రచురించిన పాఠ్యపుస్తకములు అందచేయబడినవి. వీటిలో చదువుచున్న పిల్లలకు మధ్యాహ్న భోజన పోషకముకూడా కలుగ చేయబడుచున్నది.

ప్రత్యేక పోషకాహార పథకము :- ఈ పథకము

క్రింద 183 కేంద్రములు కలవు. వీటిలో 0-6 వయస్సుగల పిల్లలు, తల్లులుకాబోవు యస్.టి.జాతులవారు 12, 911మంది సహాయముపొందుచున్నారు. 1978-79 సంవత్సరములో ఈ పథకము క్రింద రు. 3,31,413/-లు బ్లాక్ డెవలప్ మెంటు ఆఫీసరులద్వారా ఖర్చుచేయబడింది. నిరుద్యోగరైత వారికి పైపురైటింగ్ పాస్టరుచేయు నేర్పుకొనుటకుగాను 1978-79 సం॥లో గిమండికి రు. 100/లు చొప్పున మంజూరు చేయబడింది.

పోషక వార్తలు దివార్లుమెంటువారిచే నడుపుటకు చున్న కుట్టు శిక్షణా కేంద్రములో ముగ్గురు గిరిజన బాలికలకు డ్రస్ మేకింగ్ నందు శిక్షణ యివ్వటం జరిగింది. వారికిగాను నెలకు రు. 100/ లు ఒక్కొక్కరికి ఉపకారవేతనం క్రింద ఇచ్చించుట జరిగింది. వారికి ఒక్కొక్కరికి రు. 487/లు ఖరీదుచేసే కుట్టుమిషనులు కొని యిచ్చుట జరిగింది.

27 మంది గిరిజనులకు 1978-79 సం॥ పకుగాను విజయవాడ ఆటోడ్రైవింగ్ స్కూలులో మోటార్ డ్రైవింగ్లో శిక్షణ యిచ్చుట జరిగింది. వారికి రైసెన్సులు కూడా యిప్పించుట జరిగింది.

రీ ఎలాకేషన్ గ్రాంటుల కింద యిద్దరు నిరుద్యోగులైన విద్యావంతులకు (గిరిజనులకు) నెలకు రు. 150/లు మంజూరు చేయబడింది.

జిల్లాలోనిచెంచులకు ఇంటిగేటెడ్ ట్రైబల్ డెవలప్ మెంటు ఏజన్సీ స్క్రీముక్రింద సహాయం -

1978-79 సం॥లో ౫34 చెంచువారికి ఒక్కొక్కరికి రు. 5,000/-లు వారు గేడేలు తదితరములు, మరియు పెదరు కొనుటకుగాను రు. 3,33,000/-లు మంజూరుచేయబడినది. ఇది నూటికి నూరుకాతము నబ్బిడీగా మంజూరు కాబడినది.

ఆర్థికాభివృద్ధి కొరకై పథకాలు:-

1. చిన్నతరహా నీటి పారుదల కథకము :- నాదెండ్ల కంచాయితీసమితిలోని గోపాలపురం గ్రామంలో గిరిజనుల భూమి సాగుకై నాలుగు భావులు రు. 54,000/-లు ఖర్చుతో త్రవ్వించబడినవి. నీటిపంపు గిరిజనుల భూమి సాగుచేయబడుచున్నది. యివి పూర్తి కాబడినవి.

1978-79లో రు. 20000/- వివిధ కంచాయితీ సమితులకు గిరిజన ప్రాంతాలలో యిరిగేషన్ భావుల త్రవ్వటకు గాను మంజూరు చేయబడినది.

ఇది కాకుండా రు. 70,000/-లను కన్నవాగు, కట్టవ, మరియు రాచమల్లిపాడు గ్రామాలలోని గిరిజనులకు వ్యవసాయము అభివృద్ధికొరకై నీటిపారుదల కథకాలు అమలు చేయబడినవి. ఈ పని చురుకుగా కొనసాగుచున్నది. స్థూలరైపురం లాండ్ కాలనై కేషన్ సొసైటీ క్రింద చానెల్ రిపేరు చేయించుటకుగాను రు. 5,300/-లు మంజూరు చేయబడినది. గిరిజనుల అభివృద్ధికిగాను నెమళ్ళవాగు మల్లింపు కథకమునకు

గాను రు. 9,700/- గుంటూరు ఛానల్ ఎగ్జిక్యూటివ్ యింజనీరుగారికి అందజేయటం జరిగింది.

వ్యవసాయాభివృద్ధి :- 1978-79 సం॥ కుగాను 50%

సబ్సిడీగా గిరిజన వ్యవసాయదారులకు వారివారి వ్యవసాయ పనిముట్లు కొనుగోలు చేయటకుగాను రు. 41, 0 /- వివిధ బ్లాక్ డెవలప్ మెంటు ఆఫీసర్ల ద్వారా మంజూరు చేయబడింది. 174 యస్. టి. బెంబిషియర్లకుగాను బాపట్ల, రేపల్లె తాలూకాల ద్వారా రు. 17, 100/-లు పురుగులమండులు కొనుగోలు నిమిత్తం నడరు సమితులకు అందజేయబడింది. మరియు 74 మంది గిరిజనుల కొరకు రు. 24,000/- లు ఎద్దులు మరియు ఆయిల్ యింజనులు కొనుగోలు నిమిత్తము సమితి బ్లాక్ డెవలప్ మెంటు ఆఫీసర్ల ద్వారా నాదెండ్ల, మాచర్ల, రాజుపాలెం ద్వారా మంజూరు కొరకు కేటాయించబడింది.

మంచినీటి సదుపాయము:-

ఈ సంవత్సరములో రు. 30,000/- గిరిజనులకు మంచి నీటి సదుపాయము కలిగించుటకుగాను బ్లాక్ డెవలప్ మెంటు ఆఫీసర్ల ద్వారా మంజూరుచేయటం జరిగింది.

పశుసంవర్ధక శాఖ :-

ఈ విషయములో గిరిజనులు పాల్గొనుటకు 133 మంది గిరిజనులకు 50 శాతం సబ్సిడ్కింద రు. 66,500/. బ్లాక్ డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్ల ద్వారా గేదెలు కొనుగోలు నిమిత్తం మంజూరు చేయబడింది.

గుంటూరు జిల్లాలో గిరిజన సంక్షేమాభివృద్ధి కొరకు వివిధ పథకాల క్రింద మంజూరు చేయబడ్డ మొత్తం మదియూ ఖర్చుపెట్టబడిన పథకాల పట్టిక.

క్ర. సం.	స్కేము వివరము	మంజూరు చేయబడిన మొత్తము	ఖర్చు చేయబడినది	ఫలితము
1. పెడవ్యయ ప్రైబ్లు.				
1.	ఉన్నతివిద్య స్కాలర్ షిప్పులు	53,000	4,24,378	436 విద్యార్థులు
2.	ప్రాథమిక విద్య "	2,27,000	2,39,535	5538
3.	ప్రభుత్వ హాస్టల్ మెయింటెన్సు	1 0,45,750	10,45,750	24 హాస్టల్స్ 1,852 బోగర్సు 188 నెంబర్స్
4.	ప్రత్యేక బోషకాహార కేంద్రాలు మెయింటెన్సు	5,12,369	5,12,309	12,911 మంది

గ. స్కూలు పిల్లలకు బట్టలు
మరియు నేవనలయిడ్ పాఠ్య
పుస్తకములు మరియు నోటు
పుస్తకములు

2,47,178   2,47,188   14,292 పిల్లలు

6. చిన్నతరహా నీటి పథకాల్లో

15,000   15,000   1. సూపరుపురం కాలన
మరసుతు 144 ఎకరములు
2. సెమల్ వాగు మల్లింపు

పథకము.

7. మంచినీటి వనతి

30,000   30,000   4 బావులు

8. పాడి కుళువులు తదితర సప్లయ

66,600   66,580   133 మంది

9. వ్యవసాయాభివృద్ధి

41,100   41,100   248 ”

10. ట్రెజ్యూరెటింగు మరియు కుటుంబ సంక్షేమ కార్యకర్తల వారికి

18,511	8,511	ట్రెజ్యూరెటింగ్ కుటుంబ సంక్షేమ కార్యకర్తల వారికి
--------	-------	--

11. మతాంతర వివాహాలు

4,000	4,000	శుల్కం దంపతులు
-------	-------	----------------

2. డిజిటలైజేషన్ ట్రైనింగ్ :

1. డిజిటలైజేషన్ కార్యక్రమాలకు

సాఫ్ట్-వేర్ ట్రైనింగ్

95,900	1,04,383	160 విద్యార్థులు
--------	----------	------------------

2. సాఫ్ట్-వేర్ ట్రైనింగ్

25,205	27,175	489
--------	--------	-----

3. స్కూలు రివేన్యూ మరియు

సంస్కరణ కార్యక్రమాలకు

800	800	8 స్కూలు
-----	-----	----------

4. మధ్యాహ్న భోజన పథకం

2,100	2,100	8 నెలలు
-------	-------	---------

గుంటూరు జిల్లాలో గిరిజన ప్రగతి

గుంటూరు జిల్లా జనాభా 1971 లెక్కల ప్రకారం 23,44,483. అందులో గిరిజనులు 1,05,470. అంటే సుమారు నూటికి 3.7 వీరి జనాభాగా చెప్పవచ్చు.

గవర్నమెంటు వసతి గృహాలు :- జిల్లాలో 24

హాస్టలు ప్రత్యేకంగా గిరిజనులకొరకు యేర్పాటు చేయబడ్డాయి. అందు 7 బాలికలకు, 17 బాలురకు. ఈ హాస్టలు లందు 78-79 సంవత్సరం విద్యనభ్యసించడానికి చేరిన విద్యార్థుల సంఖ్య 1551. వీరికొరకు ప్రభుత్వం 6,57,560 రూపాయలు ఖర్చు పెట్టింది.

ఈ క్రింది ప్రదేశాలలో వసతి గృహాలకు సొంత భవనాలు నిర్మాణం చేయడానికి పథకాలు రూపొందించినారు.

పేరు విద్యార్థులసంఖ్య నిర్మాణానికి గు
ఖర్చు

యస్. టి. గరల్స్ హాస్టలు

గుంటూరు	100	1.02 లక్షలు
---------	-----	-------------

యస్. టి. గరల్స్ హాస్టలు

నరసరావుపేట	60	1.00 లక్ష
------------	----	-----------

యస్. టి. గరల్స్ హాస్టలు

కావట్ల	60	1.00 లక్ష
--------	----	-----------

మిగిలిన వసతి గృహాల నిర్మాణం కూడా చర్యగాలనే తలంపుతో ప్రభుత్వం పథకాలను రూపొందిస్తుంది.

వసతి గృహాలలో ఉండే విద్యార్థులకు వసతులు -

విద్యార్థులందరికీ ఉచితంగా బట్టలు, వుస్త్రాలు, నోట్సులు సకాలంలో అందజేయబడ్డవి.

స్కాలర్ షిప్స్ : ఈ క్రింది విధంగా స్కాలర్ షిప్స్ హోస్టల్ లోని విద్యార్థులకు మంజూరు చేయబడినవి.

1 నెల తరగతి	20/- రూ॥లు.
2 నెల 7 నెల తరగతి	50/- రూ॥లు.
8 నెల 10 తరగతి	70/- రూ॥లు.

తదవతరగతి పైన చదువుచున్న విద్యార్థులకు యీ క్రింది మొత్తాలను కంపిణీ చేయటంబడిగింది.

యస్. టి.	191 మందికి	1,89,852.45
డి. యన్. టి.	67	30,257.50

రాష్ట్ర గిరిజన వెల్ ఫేర్ డైరెక్టరు గుంటూరు జిల్లా విద్యార్థులకు గాను యీ క్రింది మొత్తాలను గ్రాంటుచేశారు.
యస్. టిన్. డి.యన్. టిన్.

తదవతరగతి ఆ క్రింది తరగతులకు	23,000	2,500
తదవ తరగతి పై చదువులకు	44,000	23,500

డి నోటి పైడ్ ట్రైబ్స్ కొరకు పాఠశాలలు :-

గుంటూరు జిల్లాలో డిసోటిఫైడ్ ట్రైబ్స్ కొరకు ఏకోపాధ్యాయ పాఠశాలను గిరిజన సంక్షేమశాఖ యీ క్రింది ప్రాంతాలలో నిర్వహిస్తుంది.

1. పిల్లుట
2. మంగళగిరి
3. మాచవరం
4. చాడేరు

ఇవిగాక వీరి కొరకు స్వవార్డుపురంలో ఒక హైస్కూలు, ఒక అప్పర్ ప్రైమరీ స్కూల్ సీతానగరంలో ఒక అప్పర్ ప్రైమరీ స్కూలు నడుపబడుచున్నవి. ఈ మొత్త విద్యాలయాల కొరకు గిరిజన సంక్షేమ శాఖ 78-79 సంవత్సరానికి రూ. 1,12,910 (ఒక లక్ష పన్నెండువేల తొమ్మిది వందల పదిరూపాయలు మాత్రమే) ఖర్చు చేయడం జరిగింది. ఈ విద్యాలయములలో చదివే విద్యార్థులందరికి ఉచితంగా పుస్తకాలు యివ్వబడ్డాయి. అంతే గాక ఒక జల బట్టలు కూడ ఉచితంగా యివ్వడానికి యేర్పాట్లు చేస్తున్నారు.

ఈ విద్యార్థులకు మధ్యాహ్నం భోజన సదుపాయం కలుగజేయబడింది. అందుకు గాను 1,00,000/- రూపాయలు మంజూరు చేయబడి ఆ మొత్తాన్ని ఆయా బ్లాకు డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్లకు పంపించబడింది.

గిరిజన బాలబాలికలపోషకాహార పథకు -

గుంటూరు జిల్లాలో 183 కేంద్రాలలో 6 సంవత్సరములలోపు 12,911 మంది పిల్లలకు పోషకాహారాన్ని సరఫరా చేస్తున్నారు. ఇందుకుగాను రూ. 3,31,413 రూ 78-79 సంవత్సరానికి ఖర్చుచేయటానికి యేర్పాట్లు చేయబడ్డవి.

నిరుద్యోగులకు ట్రైనింగ్ =

1. నిరుద్యోగులైన గిరిజనులకు ట్రైనింగ్, పాఠ్యశాలకు నేర్పుకొనుటకుగాను నెలకు రు. 100 మరియు కాగితములకు గాను రు. 15/- చెల్లిస్తున్నారు.

2. నిరుద్యోగులైన వట్టభద్రులకు ఆపై చదువుల వారికి నెలకు 100/-లు నిరుద్యోగ భృతి చెల్లిస్తున్నారు.

3. గిరిజనులకు బట్టలు కుట్టడంలో ట్రైనింగ్ యిస్తూ వారికి నెలకు రు. 100/-లు చెల్లిస్తున్నారు.

4. కారుడ్రైవింగ్ 27 నుండి గిరిజనులకు విజయ వాడలో తర్ఫీదుఇస్తూ వారికి నెలకు రు. 100/- యిస్తున్నారు. వారికి ట్రైనింగ్ పొందినతరువాత ఉద్యోగాలు వచ్చే యేర్పాటు చూస్తున్నారు.

5. గుంటూరు జిల్లాలో 3509 మందిగా గుండ్ల చెయ్య వారి అభివృద్ధికి గాను మొదటిసారిగా ఒక్కొక్కరికి రు. 1000/-ల చొప్పున 234 మందికి రు. 2, 13, 000 లోనుగా ఇవ్వడం జరిగింది. ఇంకనూ 2 లక్షల రూపాయలతో మిగిలిన వారికి సహాయం చేయటానికి పథకాలు తయారు చేశారు.

ఆర్థికాభివృద్ధి పథకాలు :-

గుంటూరు జిల్లా గిరిజనుల ఆర్థికాభివృద్ధికిగాను యి క్రింది పథకాలు రూపొందించారు.

1. గోపాలపురం గ్రామంలో వ్యవసాయపు భావుల నిమిత్తం కనవాగు, కట్టక, రాచమల్లిపాడు గిరిజనుల ఆర్థికాభివృద్ధికిగాను రు. 70,000/-లు 77-78 సంవత్సరానికి మంజూరు చేయబడ్డది. ఈ 1978-79 సంవత్సరానికి గాను రు. 5,200/- మంజూరుచేసి కార్యక్రమాన్ని విస్తృత పరుస్తున్నారు. స్తునార్డు పురవాసులకు గాను రు. 15,000లు వ్యయపర్చబడింది.

2. వ్యవసాయాభివృద్ధికిగాను రు. 23,200లు యీ సంవత్సరానికి మంజూరు చేయబడ్డది.

పశు సంవర్ధకోత్పత్తి -

పశువుల పెంకానికి గాను రు. 11,600/-రూపాయలు మంజూరు చేయబడ్డవి.

ప్రవార్డుపురం, శీతానగరం అభివృద్ధి -

పై రెండు గ్రామాలలో నివసించు గిరిజనుల సర్వతో ముఖాభివృద్ధికిగాను జిల్లా కలెక్టరు అధ్యక్షులుగా ఒక కమిటీ యేర్పడి కృషి చేస్తుంది.

జిల్లా రిక్లమేషను ఆఫీసరుగారికి ఒక యు.డి.అకౌంట్, ఒక గుమస్తా మాత్రమే యున్నందున ఫీల్డుసాఫ్ కొరతవల్ల పనులుచురుకుగా జరుగుటలేదు. అందుచేత జైర్కర్ ఆఫ్ ప్రైవేట్ వెల్ఫేరు ఏరు 2 యు.డి.రెవిన్యూ

ఇన్ స్పెక్టర్లను, ఒక ట్రైబియ్యను, ఒక గుమాస్తాను పోస్టు చేయి వలసినదిగా కోరుచున్నారు.

నక్కలవాండు

నక్కలవాండు అనే జాతి తెలుగు జాతికి చిరపరిచి తము. వారు గ్రామాలలో ఉండక పోయినా, ఊరికి దూరంగా విడిది జేసి మరలా మకాం మార్చి సంచారం చేస్తూనే ఉంటారు.

వీరు నక్కల్ని చంపి తింటారు గనుక వీరికి నక్కల వాండని పేరు వచ్చింది. వీరి వుట్టుక గురించిన ఆధారాలు పూజ్యం. కానీ వీరి వేష భాషల్ని శరీరసౌష్ఠవాన్ని, రంగులను బట్టి కరిశీలించినట్లయితే వీరు ఆదిద్రావిడజాతికి చెందిన వారై యుంటారని చెప్పవచ్చు.

ఆర్యుల దురాక్రమణ ఫలితంగా స్థానభ్రంశం చెందిన వీరు, ఆర్యులకు తలయొగ్గక స్థిరనివాసం లేక దేశదిమ్మరులుగా మారారు. అనాటి నుండి నేటివరకు వారు సంచార జాతిల వారే. వీరి జనాభా చాలా తక్కువ. అందుచేతను వారు స్థిరనివాసులు కాక పోయినందునను వీరు యితము దని చెప్పలేము. మొత్తంగా పరిశీలిస్తే వీరు ఆంధ్రదేశంలో 10 వేల నుండిగా యుండవచ్చు.

వీరు స్వతంత్రప్రియులు, జంతుజాలాన్ని కేటాడి పొట్ట నింపుకొంటారు. కూలీ, నాలి వసులు వీరికి గిట్టవు. ఒకరికి

బ్రాహ్మణ్యం చేయుటమంటే వీరికి గిట్టదు. నిల్లమ్మల దళనువీడి, నేను గోచీ పెట్టుకొని కూడా తుపాకు భుజాన వేసుకొని ఆలు బిడ్డలు వెంటరాగా వీరు వేటకు పోతారు. దానినపోతూనే వేటాడటం వీరి ప్రత్యేకత.

వీరు చిన్న చిన్న గుడిసెలు వేసుకొని ఉంటారు. అగుడి సెను మరలా పీకి కట్టకట్టి భుజాన వేసుకొని మజలీ కళార్పు కుంటారు. ఒకచట్టి. అందులోనేవంట. అందరూ కలిసి భోదనం చేస్తారు. అందరూ కలిసి వడుకొంటారు. వీరు అనాగరికులుగా వేషభాషల్లో కనపిస్తున్నా, హృదయం మాత్రం నాగరికులదే. ఒకరికి అకకాదం చేయాలనిగాని, ఒకరిని నొప్పించాలని కాని వీరి కుండగ్గు.

రాష్ట్రంలో బహుళాధిగా యున్న యూచిన్న గిరిజన తెగ యింకా దేశదిమ్మరులుగా తిరుగడం తెలుగు జాతికి తలపంపు అనేవిషయాన్ని తెలుగు ప్రజానాయకులు, సంస్కర్తలు హేతువాదులు గుర్తించి వీరికి సహాయపడాలి. వీరు వేరుగా యున్నంతకాలం తెలుగునాడు సామాజికబడి యుంటుందనే సత్యాన్ని గుర్తించాలి.

రాష్ట్రములో మిగిలిన బలహీనవర్గాల ప్రకటనకై చేసే సహాయాన్ని విధిగా వీరి కంటించాలి. అంతేగాక వారి మానసిక వికాసానికి రాష్ట్రములోని అభ్యుదయ కామ్యునికంలా ప్రయత్నించేయాలి. వీరు ముందుగా స్థానికావసర మేర్పరం తోనే విధంగా వీరి ఆలోచనా విధానాన్ని మార్చాలి. అపై వీరికి

గృహసనతి, జీవనవిధానాలను యేర్పాటు చేయాలి. వీరి వయోజనవిద్యతో పాటు, వీరి పిల్లలకు విద్యాభ్యాసం ఉచిత భోజన సదుపాయాలు, ఉద్యోగాలు మొదలుగాగల అవకాశాలను కల్పించాలి.

అట్లా కల్పించిన నాడు వీరి మనోవికాసం అభివృద్ధి చెందుటయేగాక, వీరిలో నవచైతన్యం పెల్లుబిగి వారు తోటి సోదర మౌనపుల పైకి పైకి రావాలని, సమాజంలో కలసి పోవాలని అభిలాష చెంది పురోగమిస్తారనటంలో అతి శయోక్తిలేదు.

పూసలవాండ్లు

తెలుగునాటి ముఖ్యకట్టనాలలోనే గాక భారతదేశ కట్టనాలలో పూసలు మరిచి రకరకాల పూసల దండలు కట్టి చిన్న చిన్న నిత్యజీవిత కరికరాలను రోడ్లమీద పరచుకొని అమ్ముకొనే తెగ పూసలవాండ్లు.

వీరి పుట్టుక, వీరిభాష, వేషం, ఆకృతి, అనాగరిక క్రవృత్తులను బట్టి వీరి సంతతి ఆది ద్రావిడ సంసతిగా చరిత్ర గారులు చెప్పుకపోయినా మరిశీలిస్తే తెలిసే సత్యం.

వీరి జీవిత విధానం అతి విచిత్రం. వీరు రోడ్లపైనే సంసారాలు సాగిస్తు ఉంటారు. వీరి కంటూ యిల్లు వాకిట్టు లేవు. వీరి దాంపత్య జీతం చాలా గొప్పది. భార్యధర్తలు ఒకరి పొకరు వదిలి యుండరు.

చిన్న పిల్లలవృద్ధి వీరికి పెండ్లిండ్లు చేయటం మూలంగా వీరికి సంకాసం తొందరగాయేర్పడడం, చిన్నచిన్న పదతులు పిల్లల్ని చంకన కట్టుకొని చిందర వందరగా కనుపిస్తారు.

ఈ పూసలవాండ్రను మరిశీలించినప్పుడు వారి లెగ గురించి ఆలోచించినప్పుడు లెక్కలకోసరం అన్వేషణ జేస్తే సుసకేమి లభ్యంకాదు. కారణం వీరు తరచూ వలసపోతూ యుండుటచే వీరికి ఒకచోటంటూ లేదు.

వీరి భావగురించి మరిశీలిస్తే రాష్ట్రానికి, రాష్ట్రానికి వీరి భావలలో వ్యత్యాసముంది. స్థూలంగా మరిశీలిస్తే వీరిది అద్విద్రావిడ భావ యనేది స్పష్టమౌతుంది.

స్వాతంత్ర్య మొచ్చి కిడి సంవత్సరాలయినా వీరికి నాగరికతయే అబ్బలేదనేకన్న యెవరూ వీరిని నాగరికులుగా తయారుచేయటానికి ప్రయత్నించలేదు.

వీరులైంగిక వ్యవహారాలు కూడ బహిరంగప్రదేశాలలో చేయటం, చావుచుట్టి చంకబెట్టి అనే విధంగా వీరు సంసారాన్ని వారికి కావలసిన పనిముట్లు తయారు చేసుకొన్నారు.

చిన్నతట్టలో పూసలుదండలు, కత్తులు దువ్వెనలు, కూదులు, పిన్నిసులు వేసుకొని రోడ్డుమీద వాటిని వేసుకుని గోచిచ్చుకొనిపెండ్లాంపిల్లల్ని ప్రకటన పట్టుకొని అమ్మకంసాగి

స్తారు. అవక్కనే రాళ్ళు పెట్టుకొని పంటచేసుకొని అక్కడే తినేస్తారు.

వీరికి మధ్యం బాగా అలవాటు వీరు యెక్కుడూ నిమి
లోనే యుంటారు. భార్యాభర్తలు పోట్లాడు కొంటే యెడా
పెడా కొట్టుకుంటారు. మరలా నిమిషంలో కలిసిపోతారు.
వీళ్ళకు పెద్దలు గిద్దలు లేరు. వీరి కోపతాపాలు శ్మశికం,

పూసలవాండ్లు మసరాప్ప్రంలో చాలా తక్కువ
మందేయున్నందున పెద్దలు పూనిక వహిస్తే వీరిని అయిదు
సంవత్సరాలలో అభివృద్ధి చేయవచ్చు. కాని చేసేదెవరు ?
వీరి యునిటిని గుర్తించని పెద్దలు వీరికై కృషి చేస్తారు అని
అనుకోవటం భ్రమగానే కనుపిస్తుంది. అందుచేత గిరిజనులుగా
యున్న పెద్దతెగల విధ్యాధికులు వీరి కొరకు కొంచెంకొంచెం
అలోచించడం యీ పూసలవాండ్లు కూడా తమ తెగ
వారనే విషయాన్ని గుర్తించవలసిందిగా కోరుచున్నాను.

గిరిజనులలో యెన్ని తెగలున్నను వారంతా మొదట
ఒకే తెగకు చెందిన వారనే విషయాన్ని విస్మరించరాదు.
వీరంతా ఆది ద్రావిడ సంతతికి చెందిన వారనేది నిర్వి
వాదాంశం. వారి వారి మనోవ్రవృత్తులను బట్టి వారవలం
బించిన కద్దతులమూలంగా వెనుకబడి బోయారనే సత్యాన్ని
మొత్తంగా గిరిజనులు గుర్తించాలి.

కొండల్లో యున్నా, అడవుల్లో యున్నా, వట్టణాలలో యున్నా, గ్రామాలలో యున్నా నాగరికతలో విలక్షణంగా యున్నా, భాషవేరుగా యున్నా ఏదంతా వకే తెగకు చెందిన వాళ్ళవటం మూలంగానే వీరికి గిరిజనులనే పేరు పెట్టడం జరిగిందనే విషయాన్ని నిస్సంశయపాదు.

పూనలవాండ్రు దయనీయు స్థితిలో, నాగరికత కెల్లి విరిసిన పట్టణాన నడిచోడ్డ వెంటికి అనాగరికంగా, అనభ్యంగా, దిప్పిలొమ్మల్లా యుంటూ జీవశక్తివాలవలె యున్న యీ పూనలవాండ్రు గురించి కట్టించుకొనక తమకేమీ కానట్లు, వారేదో క్రొత్త తెగకు చెందిన వారలుగా చూస్తూ నవ్వుకొంటూ పోవటం విచారకరం.

సభ్యమానవాలిగో భాగంగా అనభ్యంగా యున్న వారిని మంచనానుసరించిన భాధ్యత మన అందరిపై యున్నది. ఈ పూనలవాండ్రు సంస్కరించి తీరాలి. వీరి స్థితిగతులను మార్చాలి. వీరిలో ఆధునికీకరణను నాగరిక ప్రవృత్తిని చేకూర్చాలి. నాగరికత నిలువల్సి, సభ్యతా సభ్యతలను వీరు గుర్తించి వాళ్ళు స్థితికి సిగ్గుపడి తిరుగుబడి సమాజంలో వారుకూడా సమాసంగా యుండాలనే తలంపుతో పురోగమించాలనే తలంపుతో పురోగమించేట్లు చేయాలి.

గతంలో ఆద్రీద్రావిడులుగా పౌనత్యం కల్గి సర్వ మానవ పనుతకు అయితిమైన తన తాతి యిట్లా కావడానికి

కారణాలేమైనా పూర్వపుచాన్న క్యాన్ని వీరు సంతరించుకొనటానికి కార్యోన్ముఖులుగా నేయడానికి కృషి జరగాలి.

వీరిని క్రుత్యేక తెగగా దూరంగా యుంచే కన్న గిరిజలలో భాగంగా కలిపేసే క్రయస్థం జరగాలి. వారికి గిరిజన ప్రజల సహసించే ప్రాంతాలలో స్థిరీణవాసం కల్పించి వారి జీవన విధానాలనే వీరికి నేర్పివాటిచ్చే క్రత్యేక సదుపాయాలను వీరికి కల్పించి వీరి ఉద్ధరణకు పూని జహిస్తే కొద్దికాలంలోనే వీరు అభివృద్ధి చెందుతారు తేజపోయిన సభ్యతానాగరికతోకంలో అనాగరికంగా దిప్తిబోన్ముల్లా నిలిచి మన అనాగరిక క్రవృత్తిని చాటి చెబుతూ యుంటారు.

గిరిజనుల సంక్షేమానికి ఏమిచెయ్యాలి

మనకు వ్యతంత్రంవచ్చి మూడు దశాబ్దాలు అయినా కూడా దేశంలోని గిరిజనుల జీవనస్థితిలో మార్పు కనిపించక పోవడం చాలానిచాలాన్నీ కల్గియున్నది. క్రుతీదీ క్రాభుత్వ పరంగానే జరగాలి అంటే వీలుపడదు ముఖ్యంగా ఈ గిరిజనుల సంక్షేమ కృషికి ఒకనేపు ప్రభుత్వమూ, క్రజలూ ప్రజాసంస్థలూ ప్రమ్మడిగా కృషి చేస్తే ఇదేమంత ఘనకార్యం కాదేమో అనిపిస్తుంది.

ఈ గిరిజన సంక్షేమానికి ఏమిచెయ్యాలి అని ఆలోచిస్తే ముఖ్యంగా విద్య - వైద్య సదుపాయాలను వా

ప్రాక్తిగా అందుబాటులో వుండేట్లు చేయాలి. ప్రభుత్వం తనకు చేతనైన విధంగా కృషిచేస్తూ వున్నది. కానీ ప్రయోజనం ఆశించినంతగా కనిపించటంలేదు. దీనికి చాలా కారణాలు వున్నాయి. ముఖ్యంగా వారి వారి జీవన విధానం. వీరికి ప్రత్యేకంగా ఒక వృత్తి కని అంటూ లేదు. అందరూ కూలీ చేసుకొని జీవించ వాసిందే. ఈ కూలీ కూడా పట్టణాలలో, గ్రామాలలోలాగా కాకుండా చాలా స్వల్పంగా వుంటుంది. అందుచేత రోజల్లా ఇంట్లోపాది చిగ్నా, పెద్ద, ముదుసలి శ్రమిస్తే కాని వారి వారి కుటుంబాలు బడుగవు. ఈ పరిస్థితులలో వారిదృష్టి విద్య పైకి ఎట్లా మళ్ళుతుంది. అదేవిధంగా వైద్య సదుపాయాలు కూడా. ఏ జబ్బువచ్చినా ఆకు కసరలు వేసుకొంటారే తప్ప ఆసుపత్రులకు పోరు. ఒక విధంగా చూస్తే ఈ ఆసుపత్రులంటే వీరికి భయం కూడా.

కనుక ఈ గిరిజన సంక్షేమానికి ప్రజలూ, ప్రభుత్వం ప్రజాసంస్థలూకలసి ముఖ్యంగా ఈక్రింది సదుపాయాలు కలుగ జేస్తే వుపయోగ కరంగా వుంటుంది.

1. విద్య :- ఎ) ఈగిరిజనులలో ఉన్నతవిద్య పొందిన వారు ఒక్కరూ లేరు. వారికి ప్రాథమిక విద్యే కరువైతే ఇక వున్నతవిద్య ఎట్లావస్తుంది. ఇందుకుగాను ప్రతికుటుంబము లోనూ ఒక్కబాలురూ (Compulsory Education) తప్పని సరి విద్యాపద్ధతిలో ప్రత్యేకమైన విద్యాలయాలను ఏర్పాటు

చెయ్యాలి. ఈ గిరిజనులు జర్ధిక బలహీనులు కాబట్టి ఈ విద్యాలయాలలో చేరే ప్రతివిద్యార్థికి అన్నివృద్ధి సదుపాయాలతో బాటు వారి తలిదండ్రులకు చేరునట్లు కొంత వ్రువకారవేతనం ఏర్పాటు చేస్తే ఈ బాలురను అటు కూలీవనులకు కాక విద్యాలయాలకు పంపేదానికి వారివారి తలిదండ్రులు నుముఖులుగా వుంటారు.

బి) ఇదేవిధంగా వీరికి వయోజన విద్యకూడా చాలా అవసరం. ఎంత ఖర్చయినా ఈ వయోజనవిద్యను గిరిజన ప్రాంతాలకు విస్తరించేయడం వీరి సంక్షేమానికి చాలా అవసరం.

2. వైద్యసదుపాయాలు :- వైద్య సదుపాయ విషయంలో వారి మూఢాచారాలను మార్చుటకుగాను వైద్య శైసవాదు వాటిలో ఒకరిగా మెలగి ఆధునిక వైద్యవిషయాలనూ వాటి అవసరములను వివరించి వారిపై తోటి గిరిజనులకు భక్తి, గౌరవము, అభిమానము కలుగునట్లు వ్యవహరించవలెను. ఇది చాలా ఓర్పు నేర్పుతో కూడిన విషయం. అందుచేత సంఘసేవయందు ఆసక్తికల్గిన వైద్యులను ఇందుకు వినియోగించిన మనకు సత్ఫలితములు కనబడును. ఇందులకు గాను మున్నుండు ఒక ఆస్పత్రి - 1 లేక 2 డిస్పెన్సరీలు 2 లేక 3 సంచార వైద్య బృందాలను ఏర్పాటు చేయవలసి యున్నది.

3. ఉమ్మడి వ్యవసాయము :- పై రెండూ ఆసోగ్యం విజ్ఞానాన్ని పెంచితే ఇది ఆర్థిక స్తోమతను పెంచుతుంది. అప్పుడు ఈ గిరిజనులు తోటిమానవులతో సమానంగా సంఘంతో ఒక స్థానమును సంపాదించుకోగలుగుతారు.

ఈ ఉమ్మడి వ్యవసాయానికి ఒక వ్యవసాయ క్షేత్రమును ఏర్పాటుచేసి - దాని బరిమితిని బట్టి కొన్ని కుటుంబాలను ఈ ఉమ్మడి వ్యవసాయానికి తీసుకోవలెను. వీరు వారి వారికి కేటాయించిన భూములను, ప్రభుత్వ సహకారంతో శ్రమించి వివిధమైన పంటలను పండించి వాటిని ప్రభుత్వము నకు సరియైన వెలకు ఇచ్చి ఆవచ్చిన ఫలితమును సమంగా అన్ని కుటుంబాలు పంచుకొనుటతో వారిలో ఒకరిపై ఒకరికి సహజమైన స్నేహమూ అభిమానమూ పెంపొందుటకు వీలు కలుగుతుంది.

పై తెలిపిన విధానాలు ఉపన్యాసానికి నులువుగానూ - అచరణకి కష్టసాధ్యంగాను వుంటాయి. కానీ కార్యదీక్ష కల వారు దానిని చేపట్టిన ఇది ఏమంత కష్టసాధ్యంకాదు. వారి కృషికి చేదోడు - వాదోడుగా ప్రజలు ప్రభుత్వము మరికొన్ని ప్రజాసంస్థలు వారి వారి సహకారాన్ని అందచేసిన వారి కృషి చరితార్థం అవుతుంది.

పై చెప్పిన విధంగా ఈ అన్ని అంశములను దిగ్విజయముగా సాధించిన సంస్థ నీలగిరిలో "నీలగిరి ఆదివాసి వెల్ ఫేర్ అసోషియేషన్" పేరిట ఒకటి వున్నది. ఈ సంస్థ నుమారు

3 దశాబ్దములకు పైగా పైకార్యక్రమములతో గిరిజనులకు నేపచేయుచున్నది. ముఖ్యంగా ఈనంధ ఆనరరీ శక్రటరీగా వ్యవహరించి దివంగతులైన డా॥ యన్. సరశింహన్ గిరిజన సంక్షేమానికి సుమారు 40 సం॥లుగ చేసిన సేవలను అభినందించకుండా వుండలేము.

వీరు పృత్తిరీత్యా డాక్టరు. అయితే వీరు వారిలో ఒకరుగా, వారితోనే కలసి జీవించి ముందుగా వారికి ఆత్మదై వారి ఆరోగ్య పరిస్థితిని మెరుగుపర్చుటకు కృషిచేసి వారికి అనుగుణంగా మెసలి, వారి మనసున్నలకు ఈనాడు పాత్రులయిన పూజ్యులు డా॥ సరసింహన్ గారు.

డా॥ యన్. సరశింహన్ గారు చివ్వరి క్షణం వరకు కూడా ఈ గిరిజనులకు నేపచేయడం వారిలోని విశేషం. ఆయుష జబ్బుతోవుండి కూడా ఈ గిరిజన సంక్షేమ సర్వ సభ్య సమావేశానికి అతి ప్రయాసతో 40 మైళ్ళు ప్రయాణంచేసి సమావేశానికి హాజరయి తమ మిత్రులకూ వర్కర్లకు, గిరిజనులకు తన చివ్వరి సందేశాన్ని ఇచ్చి ఈ సమాజానికి సంఘ సంస్కర్తగా నిలిచారు.

డా॥ సరశింహన్ ఆయుర్వేద, అల్లోపతి వైద్యాలలో మంచి అనుభవశీల వైద్యులు సుమారు 40 సం॥ ల క్రిందట నీలగిరి ప్రాంతాలలోని కోటగిరి ఆన పల్లెలో ఒక చిన్న ఆనుపత్రిని ప్రారంభించి ఈ గిరిజనుల సేవకు పూనుకున్న

మహర్షి 1958 వరకు అన్ని ఖర్చులూ తనే భరించుచూ ఈ ఆసుపత్రిద్వారా గిరిజనులకు సేవచేసినారు. మహారాష్ట్ర వాసి అయిన ఫిరోజ్ గాంధీ ఈ గిరిజనుల సేవకు డా॥ సరళిం హాన్ కు చేదోడు వాదోడుగా నిలిచి అనేక మంది ఆర్థిక సహాయం కొరకు విజ్ఞప్తి చేసిరి. ఆశించిన ఫలితం దొరకక పోయినా ఈ ప్రభయలు ఎన్నో వ్యయ ప్రయాసలకు పీర్చి కట్టుదలతో గిరిజన సంక్షేమ కార్యక్రమాలను నిర్వహించు చునే యున్నారు. వీరి కార్యదీక్షా, శేవలను ప్రభుత్వమూ, ప్రజలు గుర్తించి విరాళాలద్వారా వీరి కార్యకాలాపాలకు ప్రోత్సాహాన్ని ఇచ్చి 1978 నాటికి వీరిది ఒక మహాసంస్థగా నిలిచి పూహళందని ఫలితాలను ప్రజలకు చూపిరి. వీరి కృషిలో సాధించిన ఘనవిజయాలు.

1. కొల్లికరై గ్రామంలో సర్పరీ స్కూలు :

1978 నాటికి లోగడపున్న మట్టి యిండ్లు, పాకలస్తానే ఒక కుందర భవనాన్ని ఏర్పాటు చేసిరి. ఈ కార్యక్రమానికి మన దేశస్తులే కాక విదేశీయులు సైతం ఈ సేవలలో పాలుపంచు కోవడం ఒక గొప్ప విశేషం. ఈ పాఠశాలలో పిల్లలకే కాక వారి తల్లిదండ్రులకు సైతం వయోజన విద్యాసౌకర్యములు కల్పించిరి.

2. నీటిసదుపాయం : ఇక్కడి ప్రజలకు, ఆసుపత్రికి, స్కూలుకు సుమారు 38,000 రూపాయలు ఖర్చుతో

గ్రామంలో కరెంటు కుంపునెట్టు పైవులై నులనువేసి నీటినదు పాయాలను కల్పించిరి.

3. విద్యాదాని వ్యాప్తి: ముఖ్యంగా గిరిజనులైన వారు 100కి 100 పాఠ్యు క్రామములు. రోజల్లా ఇంటిల్లిపాది శ్రమించి పనిచేస్తే కాని వారికి జీవనం కలగదు. అందుచేత ఈ ప్రాంతాలలో ప్రజలకు విద్యావిషయమే చేయఁ ఖర్చు అంతా వ్యర్థమవుతున్నది. దీనికి కారణం ప్రతిఒక్కరూ కూలీ పోవడం వీరి జీవన వ్యవస్థకు అవసరం అందుచేత ప్రతి కుటుంబమునుండి ఒక బాలుని స్కూలుకు పంపునట్లు చేసి ఆపిల్లవానికి ఉచిత విద్యతో బాలుగా ఉచిత కారవేతనంగా కొంతడబ్బును ఇచ్చిన వారితల్లిదండ్రులు సంతృప్తిచెంది వారివారి పిల్లలను స్కూలులకు పంపెదరు.

4. వైద్య సదుపాయములు :- ఈ గిరిజన ప్రజలకు అన్ని వనతులలో అసగా అంబ్యులెన్సు, X-Ray, ఆపరేషన్ థియేటరు మొదలుగా అన్ని సౌకర్యములను కల్పించి వీరికి పూర్తి వైద్య సహాయము అందుబాటులో వుండునట్లు కృషిని చేయుట.

పై సౌకర్యములను కల్పించుటలో ఈ ఆదివాసి వెల్ ఫేర్ అసోసియేషన్ కు అనేక సంస్థలూ, ప్రజలు, ప్రభుత్వము ఎంతో సహకారాన్ని అందించినట్లుగా పై అసోసియేషన్ యాసుస్యవల్ రిపోర్టునందు స్పష్టంగా తెలుపబడినది.

డా. బి. ఆర్. అంబేద్కర్ సూక్తులు

1. బానిస బానిసత్వం బాపుకోవాలి. బానిసత్వం బాపుకోవటానికి ఏ దేవుని మీదగాని, ఏ మహాత్ముని మీదగాని ఆధారపడకూడదు. బానిసత్వము రాజకీయ అధికారముతో ముడిపేయ బడియున్నది కాని, తీర్థ యాత్రలతోను ఉపవాసములతోను బంధింప బడలేదు. పవిత్ర గ్రంథాలలో దేవతలను పూజించినంత మాత్రాన బానిసత్వము, కటిక దారిద్ర్యము, సాంఘిక మైన బాధ్యత, సురంతాల నుండి విముక్తి చెందలేదు. తరతరాలుగా మీరు చింపిన బట్టలనే ధరించుచున్నారు. రోగాలతో - రొచ్చుగుంటలవద్ద నివాసములతో మీశీవితాలు బలిచేయ బడినవి. మిత్రులు, పితా పితృదాసులు, మత ఆచారాలు, గీత పారాయణాలు మిమ్ము బానిసత్వము నుండి విముక్తి చేయలేవు. అన్యాయాన్ని తెలుసుకొని తీవ్రమైన ఉద్యమాన్ని నడపాలి.
2. సవనమాజ నిర్మాణము ప్రార్థనలతోను, నినాదములతోను జరుగదు. దానికి విప్లవమే శరణ్యము. పేతువాదములే శాస్త్రజ్ఞానం ఎంత గొప్పదైనా అది మానవులకు మాత్రము నిరుపయోగము.

3. ప్రపంచములోని వీడిత ప్రజలు అభ్యుదయమును సాధించినారంటే అది కేవలము ఇతరుల దయా, బిక్ష, మాత్రము కాదు. స్వయం సహాయము కాదు స్వశక్తి ద్వారానే.
4. దేశములోని అధికారాన్ని హస్తగతము చేసుకోడానికి బలహీన వర్గాలన్నిటిని ఒక రాజకీయ సిద్ధాంతము క్రింద ఏకమై బలీయమైన ఉద్యమాన్ని నిర్మించాలి.
5. వీడిత విద్యార్థులారా! మేల్కొనండి, కదలండి, నమై కృషిచేండి, శ్రమించండి, మీ జాతీయతా బానిసత్వము నుండి విముక్తికేయ దానికి శ్రమిస్తున్నామని నిరూపించండి.

301. 444095484
BHU

Acc no. 5068

శాస్త్రోత్తర : భూశాస్త్ర చిన వెంకటేశ్వర్లు

జన్మస్థలము : దుర్గిగ్రామము, పల్నాడుకాలాకా, గుంటూరుజిల్లా (ఆ.ప్ర.)

జనన తేదీ : 1-8-1952

విద్యాభ్యాసము : జిల్లాపరిషత్ హైస్కూలు, దుర్గి.

అంధ్ర క్రైస్తవ కళాశాల, గుంటూరు.

ముద్రాపత్రము : అంధ్రప్రదేశ్ గిరిజనసంక్షేమ సంఘము Reg. No. 119/75

నకు వ్యవస్థాపకులుగా, అధ్యక్షులుగా ఉన్నారు. ఏ. పి.

యస్. ఆర్. టి. పి. గుంటూరు డివిజనుకు ప్రధానకార్య

దర్శిగాను, నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయమునకు సెనెట్

సభ్యులుగాను, గుంటూరు జిల్లా పెద్దూర్ క్రైస్తవ

యూత్ క్లబ్ అధ్యక్షులుగాను, గ్రేడ్ యూనియన్

నాయకులుగా సేవలు చేయుచున్నారు.

“నడక” పక్షపత్రికకు ఎడిటరుగా యండి పత్రికారంగమునకు సేవ చేయుచున్నారు.

నివాసము : గుంటూరు.